

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Canisterapie

Bakalářská práce

Šárka Šmídová

Olomouc 2016

Vedoucí práce: PhDr. Vojtech Regec, Ph.D.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 11. 4. 2016

Šárka Šmídová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Vojtechu Regecovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, poskytnuté materiály a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	- 6 -
1 ZOOTERAPIE.....	- 7 -
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ ZOOTERAPIE	- 7 -
1.2 TYPY ZOOTERAPIE DLE ZVÍŘECÍHO DRUHU	- 9 -
1.2.1 <i>Canisterapie</i>	- 9 -
1.2.2 <i>Felinoterapie</i>	- 9 -
1.2.3 <i>Hipoterapie</i>	- 9 -
1.2.4 <i>Delfinoterapie</i>	- 10 -
1.2.5 <i>Farmingterapie</i>	- 10 -
1.2.6 <i>Lamaterapie</i>	- 10 -
1.2.7 <i>Ornitoterapie</i>	- 10 -
1.3 TYPY ZOOTERAPIE DLE POUŽITÉ FORMY	- 10 -
2 CANISTERAPIE	- 14 -
2.1 DEFINICE POJMU CANISTERAPIE.....	- 14 -
2.2 HISTORICKÝ VÝVOJ CANISTERAPIE	- 15 -
2.3 CÍLOVÉ SKUPINY CANISTERAPIE	- 17 -
2.4 VÝBĚR VHODNÉHO PSA.....	- 19 -
3 CANISTERAPIE V PRAXI.....	- 22 -
3.1 CANISTERAPIE V DOMÁCÍM PROSTŘEDÍ.....	- 22 -
3.1.1 <i>Alternativní možnosti využití psa za účelem terapie</i>	- 23 -
3.2 METODY CANISTERAPIE	- 24 -
3.3 FORMY CANISTERAPIE	- 25 -
3.4 LÉČIVÉ ÚČINKY CANISTERAPIE	- 26 -
4 VLIV CANISTERAPIE NA VYBRANÉ VĚKOVÉ SKUPINY	- 29 -
4.1 VLIV PŘÍTOMNOSTI PSA NA ZDRAVÝ VÝVOJ DÍTĚTE	- 29 -
4.1.1 <i>Vztah pes – novorozenec</i>	- 29 -
4.1.2 <i>Výhody koexistence psa a dítěte</i>	- 30 -
4.1.3 <i>Canisterapeutický vliv na psychiku dítěte</i>	- 33 -
4.2 VLIV PŘÍTOMNOSTI PSA NA JEDINCE V OBDOBÍ SÉNIA	- 34 -
5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ JEDINCE S KONKRÉTNÍM TYPEM TĚLESNÉHO POSTIŽENÍ A JEHO ZKUŠENOST S CANISTERAPIÍ.....	- 35 -
5.1 ÚVOD DO VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	- 35 -
5.2 CÍL	- 35 -
5.3 METODY	- 35 -
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	- 36 -
5.5 ŠETŘENÍ VLIVU CANISTERAPIE NA ČLOVĚKA S PROGRESIVNÍ SPASTICKOU PARALÝZOU	- 36 -
5.5.1 <i>Šetření – klient</i>	- 37 -
5.5.2 <i>Šetření – canisterapeut</i>	- 40 -
5.6 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	- 42 -
ZÁVĚR.....	- 44 -
SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ.....	- 46 -
SEZNAM PŘÍLOH	- 48 -

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Základní koncept dělení jednotlivých typů zooterapie	- 9 -
Obrázek 2 - Formy zooterapie - dělení	- 12 -
Obrázek 3 - Polohování na zádech	- 24 -
Obrázek 4 - Polohování na boku	- 24 -
Obrázek 5 - Polohování vkleče.....	- 25 -

ÚVOD

Téma této bakalářské práce jsem vybrala záměrně z toho důvodu, že sama v léčivý kontakt psa s člověkem věřím. Díky svému dnes již dvanáctiletému psovi, jsem si měla příležitost v průběhu života mnohokrát sama na sobě vyzkoušet, jak silné a léčivé pouto je schopno se mezi psem a člověkem vytvořit.

Cílem této bakalářské práce je obecné shrnutí teoretických poznatků z oblasti canisterapie následně doplněných o vlastní výzkumné šetření z této oblasti.

Ráda bych dále prostřednictvím této bakalářské práce alespoň částečně rozšířila povědomí o problematice canisterapie a navedla čtenáře na myšlenku, že se ve psovi skrývá věrný, milující přítel člověka, který je schopen měnit životy lidí k lepšímu. V souvislosti s tím, v této práci zmiňuji potenciál nespočetného množství opuštěných psů, kteří v útulcích po celé ČR čekají na svou šanci udělat někoho šťastným.

V první kapitole stručně zmíním historický vývoj zooterapie a existující typy terapií dle zvířecího druhu.

Ve druhé kapitole se zaměřím na samotnou canisterapii, její definici, historický vývoj, cílové skupiny a v neposlední řadě na výběr vhodného psa.

Obsahem třetí kapitoly bude canisterapie v praxi. Zmíním, jaké jsou možnosti člověka provádět canisterapii bez odborného výcviku s vlastním psem v domácím prostředí. V případě, pokud někdo vlastního psa nemá anebo jednoduše chce pomoci, existuje také možnost provádět canisterapii prostřednictvím psů opuštěných. Tato kapitola bude navíc obsahovat formy a metody canisterapie, a v neposlední řadě její léčivé účinky.

Čtvrtá kapitola se bude zaměřovat na vliv canisterapie na vybrané věkové skupiny. První část bude obsahovat zákonitosti vztahu pes-novorozenec, výčet výhod koexistence psa a dítěte a popis vlivu psa na psychiku dítěte během dospívání. Druhým vybraným tématem bude vliv přítomnosti psa na jedince v období senia, který se zaměří především na psychickou stránku člověka, ale také na realizaci canisterapie v domovech pro seniory.

Pátá, poslední kapitola, se bude věnovat praktické části práce. Cílem praktické části bude zjistit vliv canisterapie na člověka s konkrétním typem tělesného postižení.

1 ZOOTERAPIE

Zooterapie je metoda ucelené rehabilitace využívající pozitivního působení zvířat na lidskou psychiku a tělesný stav. Fyzický stav člověka se zlepšuje díky prokazatelnému poklesu krevního tlaku, klidnější tepové frekvenci i hlubšímu dýchání. Při využití některých konkrétních typů zooterapií se člověk může úspěšně léčit na problémy s bolestí zad, vylepšuje se hrubá i jemná motorika, zvyšuje se koordinace oka, zvyšuje se rozvoj slovní zásoby, soběstačnost apod. [1].

Hůře měřitelným, nicméně důležitým profitem ze zooterapií jsou duševní a psychické faktory. Prohlubuje se citová stránka člověka a schopnost vnímat cestu životem z pozitivní stránky. Zvíře se stává důvěrníkem, zprostředkovává sociální kontakt, který je mnohdy pro danou osobu obtížný. V neposlední řadě dochází ze strany zvířete k bezpodmínečnému přijetí, bez ohledu na stáří, případný handicap, sociální situaci klienta apod. Zooterapii je možno využít v domovech pro seniory, školách, školkách, léčebnách pro dlouhodobě nemocné, v psychiatrických léčebnách, nebo kýmkoliv, kdo má o tyto služby zájem [1].

Mezi nejznámější typy zooterapie patří canisterapie (terapie za využití psa), felinoterapie (z lat. feline - kočka), hipoterapie (z řeckého hippos - kůň) nebo delfinoterapie (terapie za využití delfína). Mezi méně často, avšak neméně efektivně uplatňovaná zvířata patří např. lamy, ovce, kozy, králíci, morčata, ptactvo, ale i hmyz [5].

1.1 Historický vývoj zooterapie

Pes provází člověka již 10-60 tisíc let. Nálezy dokládají, že svého pána doprovázel na lovech, plnil funkci hlídání obydlí a funkci společenskou. Nebylo výjimkou ani společné pohřbívání pána a jeho psa. Staří Egypťané, Babyloňané, Římané a mnoho dalších národů přikládali především psům a kočkám vyšší hodnoty a přijímali je za své společníky [13].

Ve středověku sloužila zvířata převážně jako zdroj obživy. Těžká období lidské historie příliš nenahrávala jejich společenskému využití. Zvířata byla často využívána pracovní. Prostí lidé měli dána pravidla pro chov psů, jako např. výška psa. Pokud byla tato pravidla porušena, mohl přijít hajný a psa odvést. Výjimku tvořila šlechta, která chovala psy v psincích, kde se jim o ně starali chovatelé [7].

Husitská doba znamenala pro psy dobu likvidační. Vlastnictví psa byl dostatečný důvod k obvinění z čarodějnictví. Hlavně ženy byly v případech, kdy se o psy staraly, považovány za čarodějnice a byly tak obžalovány pro porušení božích zákonů [7].

18. - 19. století přineslo oslabení vlivu církve a tedy opět změnu pohledu na vlastnictví psa. Pes byl znovu využíván také jako společník. Lidé začali psy šlechtit za účelem vytvoření nejideálnějšího plemena. Tohle vše bylo však spíše výsadou vyšších vrstev obyvatelstva. Chudší lidé si psy stále často z finančních důvodů nemohli dovolit [7].

V době napoleonských válek bylo poprvé psů využíváno v armádě. Psi měli po bitvě vyhledávat raněné apod. Byli to první psi „záchranáři“ [13].

Po první světové válce byli psi v Německu používáni jako vodící, pro osleplé vojáky [13].

V USA jako první začali využívat psa za účelem terapie v roce 1942 [7].

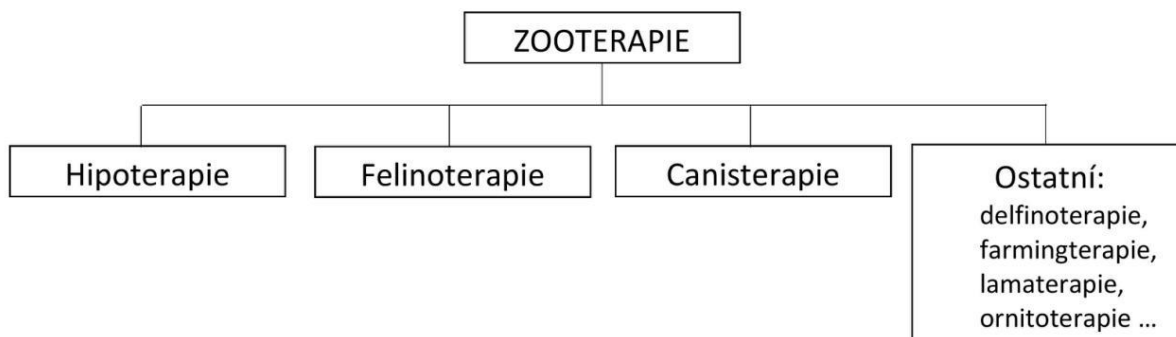
Obecně platí, že rozšiřující se vyspělé civilizace na rozdíl od jiných kultur žijí čím dál tím méně ve spojení s přírodou. Vyspělé země znají úzké sepětí s přírodou už jen z historie. V současné době člověka od zvířat a od přírody nejvíce odděluje pomyslná lidská nadřazenost. Ta ve svém důsledku způsobuje fyzický i psychický úpadek člověka, který může vyústit až v zánik celých civilizací. V historii se tohle stalo např. civilizacím Sumerů, Egyptanů, ale i některým dalším antickým státům. Mnohé okolnosti naznačují, že k jejich úpadku přispěly také výše uvedené příčiny [14].

Jedno výstižné staré čínské přísloví říká: „Chceš-li být šťasten jeden den, zabij prase, chceš-li být šťasten týden, ožeň se, a chceš-li být šťasten celý život, měj zahrádku“ [14].

V roce 1990 vznikla v USA zastřešující organizace IAHAIO (International Association of Human-Animal Interaction Organizations), která má spojovat všechny národní organizace, jež se zabývají vztahy mezi člověkem a zvířetem a zároveň usilují o harmonizaci jejich vzájemného soužití. Tyto národní organizace zdůrazňují nutnost zodpovědného přístupu lidí ke zvířatům. Česká republika patří mezi výše zmiňované státy. Při příležitosti vzniku organizace IAHAIO, vznikl zároveň pracovní program, který rozděluje typy zooterapie dle použité metody, viz. kapitola 1.3 Typy zooterapie dle použité metody [16].

1.2 Typy zooterapie dle zvířecího druhu

Jak naznačuje Obrázek 1 – Základní koncept dělení jednotlivých typů zooterapie níže, zooterapie se dle zvířecího druhu dělí na několik následujících odvětví:

Obrázek 1 - Základní koncept dělení jednotlivých typů zooterapie

Zdroj: [vlastní zpracování dle Schratter, 17]

1.2.1 Canisterapie

Pojem canisterapie je možno chápat jako léčebné působení psa na člověka. Využívá přítomnosti psa k pozitivnímu ovlivnění psychického i fyzického stavu člověka. Pes, jakožto přátelské a člověku od nepaměti blízké stvoření, je jedním z nejčastěji využívaných zvířat při realizaci zooterapie. Tato forma terapie vychází z předpokladu, že pes byl vždy člověku v nemoci oporou [7].

1.2.2 Felinoterapie

Způsob, jak posilovat lidské zdraví prostřednictvím kočky. Využívá se v případě, pokud není možno z nejrůznějších důvodů využívat canisterapii (např. negativní postoj ke psům, strach ze psů apod.). Terapeutické působení kočky spočívá mimo jiné v odstranění komunikačních bariér, zprostředkování kontaktu, motivaci nebo jen relaxaci [5].

1.2.3 Hipoterapie

Tímto pojmem rozumíme pozitivní působení koně na zdraví člověka. Kůň je hned po psovi druhým nejhojněji využívaným zvířetem v terapiích. Často se využívá tzv. hiporehabilitace, při níž klient nejen psychicky relaxuje, ale zároveň využívá koňského pohybu k vlastní rehabilitaci. Jedná se o sladování se s pohybem koně a koordinaci vlastních pohybů. Při užití klientem fyzicky, mentálně či jinak postiženým, dochází k fyzické úlevě a radosti z prožitků vlastního pohybu [5].

1.2.4 Delfinoterapie

Využití delfína k terapeutickým účelům v rámci zooterapie. Pomáhá pacientům s Downovým syndromem, autismem, depresí a jinými psychickými problémy. Může pacienta zbavit bolesti. Během terapie přichází pocity radosti a harmonie. Delfinoterapie patří k nejvíce oblíbeným typům zooterapie u nás i ve světě [3].

1.2.5 Farmingterapie

Typ zooterapie, jež je realizován prostřednictvím hospodářských zvířat nazýváme farmingterapie. Většinou je zde zahrnut celkový chov a ošetřování zvířat ne jednoho druhu. Farmingterapie zahrnuje veškerou práci okolo statku, včelaření, starání se o zvířata, ale i o rostliny [9].

V širším slova smyslu je farmingterapie zapojení klientů do veškerých zemědělských a hospodářských činností. V užším slova smyslu jde pak o přímý kontakt mezi člověkem a zvířetem. Člověk si vytváří citové vazby apod. [9].

1.2.6 Lamaterapie

Kontakt lamy s člověkem lze obdobně považovat za léčivý. Využití lamy můžeme vnímat jako alternativní využití delfinoterapie, přičemž lamaterapie není zdaleka tak nákladná [5].

Lamy jsou ideálními společníky zejména pro svou mírumilovnou povahu. Výběhy pro lamy jsou pro terapeutické účely zřizovány při některých domovech pro postižené osoby [5].

1.2.7 Ornitoterapie

Terapie prováděná prostřednictvím zkrotlého ptáka má v zooterapii také svůj význam. K terapiím se používají nejrůznější druhy ptáků od papoušků ARA, přes holuby až ke krotkým kohoutům. Používá se, stejně jako u jiných typů zooterapií, k motivaci k léčbě, rozvíjení komunikace, zlepšování jemné i hrubé motoriky a celkovému zlepšení psychického stavu a pocitu úlevy. Ornitoterapie je v ČR zatím málo rozšířená [15].

1.3 Typy zooterapie dle použité formy

Formy zooterapie můžeme rozdělit do čtyř následujících bodů:

- AAA- aktivity za pomoci zvířat
- AAT- terapie za pomoci zvířat

- AAE- vzdělávání za pomoci zvířat
- AACR- krizová intervence za pomoci zvířat [13].

AAA (Animal Assisted Activities) jde o přirozený kontakt člověka se zvířetem. Přináší pocity lásky, radosti a psychického odpočinku. Tato činnost vyžaduje přítomnost vedoucího týmu [18].

AAA probíhá ve formě setkání speciálně trénovaných odborníků či dobrovolníků s klienty za přítomnosti canisterapeutického psa, kdy délka ani obsah sezení nejsou předem nijak dány. Cílem AAA je potěšit klienty a odvrátit jejich pozornost od vlastních vnitřních problémů a zaměřit ji naopak na psa a vnější svět. Pes může konkrétně kromě své přítomnosti klienta potěšit i svými uměleckými kousky, pokud nějakými disponuje [7].

Jedná se o přirozený kontakt mezi psem a člověkem. Je zaměřen na zkvalitnění klientova života. Může být prováděn v různých zařízeních. Tato metoda se nedá měřit, jde pouze o radost ze života a pocity štěstí. AAA rozdělujeme na pasivní aktivity za pomoci zvířat, kdy člověka např. uklidňuje pouhé pozorování zvířete a na aktivní aktivity za pomoci zvířat, při nichž pes napomáhá klientovi ve zlepšování komunikačních dovedností, nebo dochází k jejich záměrnému léčivému fyzickému kontaktu [13].

AAT (Animal Assisted Therapy) vyžaduje přítomnost a vedení zooterapeuta a speciálně cvičeného zvířete. Je to záměrná cílevědomá činnost zaměřená na zlepšení kvality klientova života. Cílem je rozvoj kognitivních, sociálních, či somatických schopností klienta. Hlavním cílem je však podpora léčby či rehabilitace [13].

AAT je určena ke zlepšování tělesných, mentálních, kognitivních, emocionálních či sociálních schopností člověka za pomoci zvířete. AAT může být realizována v různých typech prostředí a to jak individuálně tak skupinově. Celý proces je pečlivě zapisován a následně vyhodnocován [7].

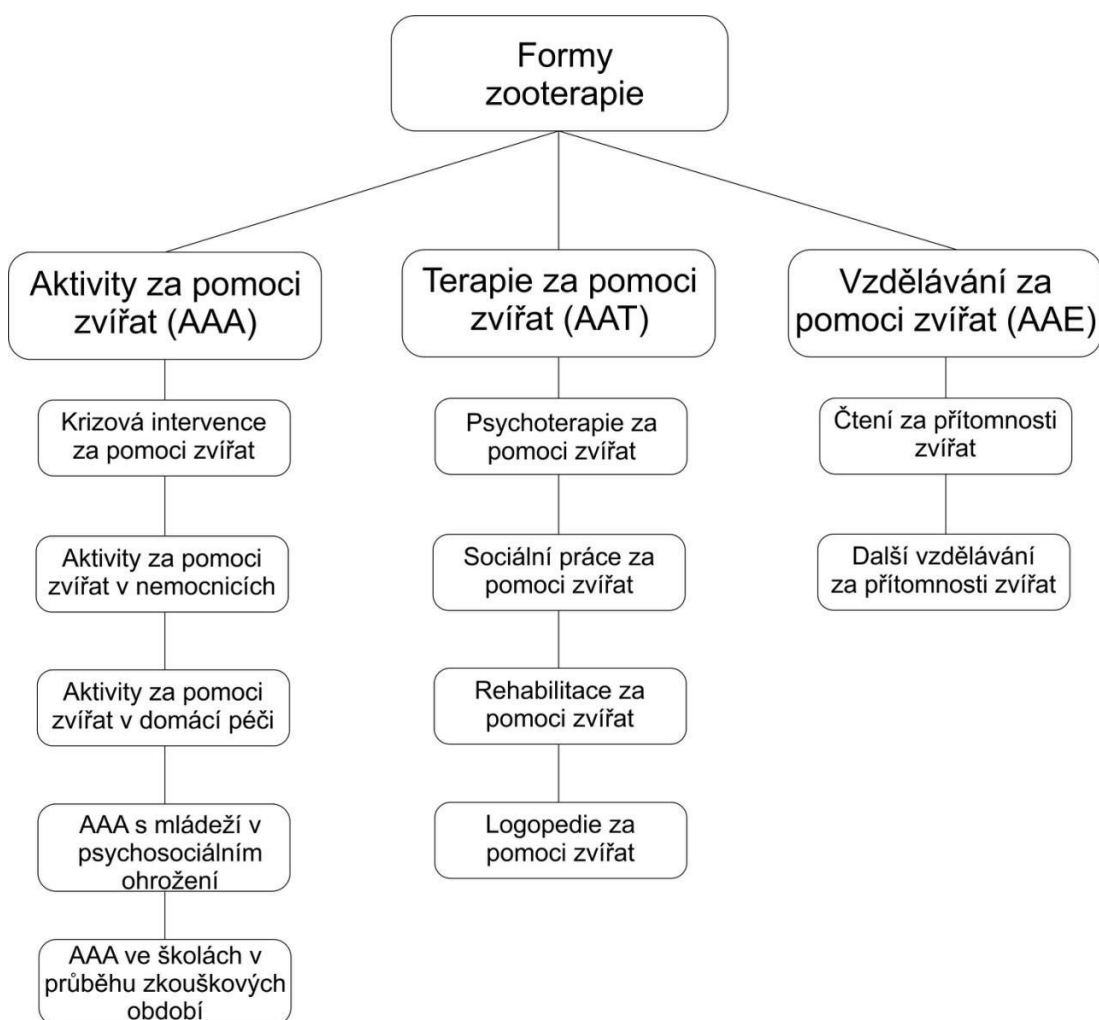
AAE (Animal Assisted Education) vyžaduje přítomnost kvalifikovaného personálu. Je to opět záměrná, cílevědomá činnost zaměřená na okolnosti výchovy, edukace a dalších sociálních aspektů. Hlavním cílem je zvýšit pozitivní motivaci k učení [7].

AAE je v podstatě canisterapie popř. jiný typ zooterapie prováděná ve školních třídách. Dle výzkumu můžeme canisterapii ve školních třídách rozdělit na šest základních cílů:

- empatie vcítění se do zvířete,

- zlepšování fyzických a motorických schopností – při manipulaci se zvířetem,
- procvičování komunikačních dovedností,
- pocíťování pohody a klidu,
- vyrovnání se se ztrátou a smutkem – děti se na úmrtí psa učí vyrovnávat se se smrtí. V dnešní době se děti s pojmem smrt setkávají hlavně v médiích, což u nich může vyvolat pocit zmatení a strachu,
- motivace k učení [7].

AACR (Animal Assisted Crisis Response) je pozitivní působení zvířete na člověka, který se ocitl v krizové situaci. Zvíře musí být odolné vůči stresu. Cílem je stabilizovat situaci, odbourat stres a přispět k celkovému zlepšení fyzického i psychického stavu člověka [18].

Obrázek 2 - Formy zooterapie - dělení

Zdroj: [vlastní zpracování dle Friedman, 6]

Na základě obrázku 2 – Formy zooterapie – dělení, uvedeného výše, můžeme AAA formy canisterapie dále rozšířit o aktivity za pomoci zvířat v nemocnicích, aktivity za pomoci zvířat v domácí péči, aktivity za pomoci zvířat s mládeží s psychosociálním ohrožením a na aktivity za pomoci zvířat ve školách v průběhu zkouškových období. Uvedené formy canisterapie probíhají spíše spontánně a nestanovují si cíl vzhledem k manipulaci a léčbě klienta [6].

Terapie za pomoci zvířat je, dle zmíněného obrázku, rozšířena například o psychoterapii za pomoci zvířat, nebo o logopedii za pomoci zvířat. U těchto typů terapie je předem detailně naplánovaný a stanovený záměr činnosti. Terapii zároveň provádí specialista [6].

Forma AAE, tedy vzdělávání za pomoci zvířat může obsahovat např. čtení za přítomnosti zvířat, kdy děti nahlas čtou psovi a ostatním dětem příběh z jakékoliv knihy. Pes zde hraje roli posluchače a zároveň dítě rozradostňuje a motivuje k další činnosti i lepším výkonům [6].

2 CANISTERAPIE

Pojem „canis“ (slovo latinského původu) se dá do češtiny přeložit jako „pes“. Canisterapie ve své jednoduché podstatě znamená léčebné působení psa na člověka. Při samotném procesu je zapotřebí přítomnosti obou subjektů, přičemž by oba z terapie měli mít nakonec pozitivní přínos. Canisterapie pozitivně působí nejen na psychiku, ale také na fyzický stav člověka. Pes například podporuje jeho tělesnou aktivitu a zdokonaluje jemnou i hrubou motoriku. Pes je navíc ideálním tématem k navázání kontaktu s ostatními lidmi, což pomáhá nejen osamělým osobám, ale každému člověku. Sociální kontakt totiž patří mezi jednu ze základních lidských potřeb člověka [7].

Pes je jeden z nejoblíbenějších zvířecích společníků člověka. Ne nadarmo se říká „pes nejlepší přítel člověka“. I toto heslo má mnoho společného s využitím canisterapeutických léčení. Existuje několik druhů canisterapie. Za nejprimitivnější dělení můžeme na jedné straně považovat canisterapii prováděnou za přítomnosti odborníka a na straně druhé canisterapii bez přítomnosti odborníka - založenou na pouhém kontaktu člověka se psem. Obě varianty mohou přinést pozitivní změny v životech obou účastníků.

Canisterapeut je profesionál/odborník vlastníci psa (není vždy podmínkou), vystudovaný ve zdravotnickém, pedagogickém nebo sociálním oboru, jež tuto činnost vykonává v rámci své profese a na základě dlouhodobé praxe. Canisterapeut má právo s klientem manipulovat (cvičení apod.). Nižším, a zároveň častějším stupněm kvalifikace canisterapeuta je canisasistent, jež má právo se svým psem navštěvovat např. domovy pro seniory. Canisasistent se však věnuje pouze svému psovi. Nemá přístup ke klientovým osobním údajům ani nemá právo s ním jakkoli manipulovat. Canisterapie, v tomto případě výhradně formou AAA, (Animal Assisted Activities) probíhá za přítomnosti dalšího odborníka (lékaře, pečovatele apod.) Canisterapeut a jeho pes se odborně označují jako „tým“. Taktéž veškeré certifikáty jsou udělovány „týmu“, nikoli psovi či terapeutovi samostatně [13].

2.1 Definice pojmu canisterapie

Autorem tohoto termínu z roku 1993, v České republice, je Jiřina Lacinová, která je zároveň považována za mistryni tohoto oboru. Samotná definice canisterapie je poměrně nejednotná. Oficiální stránky výcvikového canisterapeutického sdružení Hafík uvádí jednu z možných definic canisterapie následovně: „Součást metod, které slouží k podpoře psychosociálního zdraví lidí všech věkových kategorií, při níž se využívá přítomnosti psa“ [20].

Termín canisterapie je odvozen z latinského slova canis (pes) a řeckého slova terapie (léčba) [13].

Galajdová definuje pojem canisterapie jako pozitivní působení psa na zdraví člověka. Pojem zdraví se zde odvolává na definici WHO (Světové zdravotnické organizace). Zdraví je dle WHO definováno jako celková fyzická, psychická i sociální pohoda [13].

Canisterapie je vzájemná vazba mezi člověkem a psem z níž mají oba prospěch. Pojem canisterapie se dá také doslova přeložit jako „léčba pomocí psa“. V podstatě jde o náš pocit, který nám říká, že na světě nejsme sami a že někoho zajímáme. Pes dokonale naplňuje lidskou potřebu fyzického kontaktu, potřebu milovat, ale také potřebu hladit a být pohlazen. Pomáhá lidem v nejrůznějších těžkých životních situacích lépe se vyrovnat a pokračovat dál. Je duši hojící vědět, že na nás někdo čeká, těší se na nás a má nás rád. Tyto pozitivní pocity mají dopady nejen na psychickou stránku člověka, ale následně samozřejmě na stránku fyzickou. Pes dodává pozitivní náhled na život, čímž uklidňuje, harmonizuje, vyrovnává krevní tlak, zklidňuje tep, posilňuje imunitní systém, napomáhá ke snížení stresu a snížení prahu bolesti. V canisterapii jde vždy o tentýž princip: vztah člověk - pes a vzájemný prospěch z něj [7].

2.2 Historický vývoj canisterapie

Pes se s člověkem pojí již od dávné historie. Z nejstarších spisů je známo, že pes doprovází člověka již od roku 15 000 př. n. l. Pes se ke člověku a jeho obydlí přidal z vlastní vůle na základě určitých výhod. Člověk psovi poskytoval přístřeší, ochranu a samozřejmě potravu. Tehdejší, zatím pravděpodobně stále vlk, na oplátku lidem poskytoval ochranu a pomáhal lovit zvěř. Vztah člověk – pes byl již tehdy považován za láskyplný a uznávaný. V průběhu dlouhých staletí se vlci šlechtěním a křížením změnili ve psy a zároveň začali být na lidech zcela závislí [14].

Na území Izraele byly nalezeny společné pozůstatky člověka a psa, které byly společně pochovány, a to v poloze, jež jasně naznačovala silné pouto mezi nimi. Pes ležel v těsné blízkosti člověka, jehož ruka byla položena kolem krku psa, zřejmě jako symbol velké lásky a přátelství [17].

Postupem času se psi měnili z divoké vlčí povahy až na canis lupus familiaris (psa domácího), který dokáže dokonale koexistovat s člověkem. Jako jediný ze zvířat na naší planetě dokáže přesně číst lidskou mimiku i gesta, což se zdá být za ta dlouhá léta již zakotveno v jejich genech [7].

Psi byli v minulosti velice uznávaní a dokonce stavěni na božskou úroveň. Ve starém Egyptě měl dokonce jeden z bohů místo své hlavy znázorněnou hlavu psi. Ve městě Cynapolis byli psi chráněni, a uznávaní na nejvyšší úrovni. Byly pro ně pořádány nejrůznější obřady - dokonce i pohřební. Antičtí Řekové i Římané neodmyslitelně spojovali konkrétní psy s konkrétními bohy, které uznávali pro jejich důležitou roli. Pes patří dle historických pramenů mezi oblíbené typy zvířat téměř ve všech kulturách. Výjimku tvoří snad pouze islámské náboženství, které považuje psa za nečistého [14].

V Etiopii korunovali psiho krále, který měl, jakožto rádce náčelníka, moc rozhodovat o dalším osudu lidí. Pokud pes vrtěl ocasem, znamenalo to souhlas, pokud štěkal naopak nesouhlas [13].

Psi byli často oblíbení pro jejich léčivé schopnosti a to díky jejich slinám a tělesné teplotě. Lidé si nechávali psem běžně vylizovat rány, co považovali za léčivé. Častokrát používali psy k polohování a prohřívání nemocných. Například pokožka naháče dosahovala i 40°C a dokázala tak snadno prohřát oslabené tělo a ulevit tak např. od revmatu [13].

Pes byl v některých obdobích lidské historie chráněn zákony, a to dokonce ve větší míře než dnes. Např. Chammurabiho zákoník nařizoval veřejně zbičovat každého, kdo by zle zacházel se psem [13].

Zhruba od 19. – 20. století se začaly vyhrazovat a vznikat jednotlivé psí rasy. Lidé chtěli dle svých představ získat co nejideálnějšího psa, jak po stránce povahové, tak vzhledové, čímž postupně vzniklo šlechtění. Začaly se tvořit přehledy psích plemen v knižních podobách. Jejich léčebné využití je v historických pramenech zdokumentováno již z 8. století, kdy byli využíváni v léčebných zařízeních. Psi byli odedávna cvičeni také jako psi záchranářští. První zmínka o podobném využití je okolo 8. století v klášteře sv. Bernarda ve Švýcarsku [14].

První využití psů v lékařských zařízeních v USA je zdokumentováno v r. 1942, kde dělali společnost válečným veteránům. V roce 1982 poprvé v USA oficiálně vyšla metodika předchůdce dnešní canisterapie vydaná lékařem Borisem Levinsonem. V USA je canisterapie dodnes běžnou praxí v nejrůznějších oblastech lidského života. V ČR se canisterapie začala využívat na počátku 90. let dvacátého století, a to jen velmi vzácně. Postupem času však začala vznikat dobrovolnická zájmová sdružení. V roce 2003 vznikla Česká canisterapeutická asociace jejíž předsedkyní je až do dnešního dne PhDr. J. Lacinová [14].

2.3 Cílové skupiny canisterapie

Do cílové skupiny canisterapie můžeme zařadit jakéhokoliv člověka nebo skupinu lidí, kteří si užívají přítomnosti psa ve svém životě. Pes dokáže pozitivně působit jak na děti již od útlého věku, včetně novorozenců, tak i na lidi starší, například v domovech pro seniory. Další možnou cílovou skupinou jsou lidé se sociálním nebo zdravotním omezením či znevýhodněním, kteří za přítomnosti canisterapeutického psa zlepšují svou fyzickou i psychickou kondici a zároveň naplňují potřebu sociálního kontaktu, čímž tato terapie přispívá k celkovému vylepšení situace klienta. Důležitou podmínkou je oboustranná radost z terapie. Pes ani klient nesmí být do terapie v žádném případě nucen [7].

Ve Spojených Státech Amerických je v praxi canisterapie využívána konkrétně např. v domovech pro seniory, v dětských domovech, ve vězeňských zařízeních, v nejrůznějších léčebnách, ale také ve školách [14].

Canisterapie může být hojně využívána k pomoci lidem závislým na drogách, k prevenci asociálního chování např. agresivity, nebo dokonce k prevenci šikany (psi učí děti a dospělé lidi k zodpovědnosti a rozšíření citové oblasti) [16].

- **Pes a člověk s epilepsií**

Canisterapeutický pes hraje v životě člověka s diagnostikovanou epilepsií opravdu významnou roli. Zejména je to pro to, že pes dokáže, v některých případech i desítky minut předem, rozpoznat, že se blíží epileptický záchvat. V této době je pes schopen člověka štěkotem na přicházející záchvat upozornit a nedovolit mu např. vylézt na žebřík, vyjít na ulici, jít na schody, jít se osprchovat apod., tak aby svému majiteli znemožnil zranění. Psi násilně brání svému majiteli v chůzi tím, že se tzv. pletou pod nohy, zoufale kňučí, vyjí, nebo se snaží svého pána dostat do polohy v leže na místě, ve které je pravděpodobnost úrazu minimalizována [7].

- **Pes a člověk s tělesným postižením**

Pes je schopen tělesně postiženému člověku pomáhat s každodenními záležitostmi a tak mu dát pocit větší samostatnosti. Psa je možno např. vycvičit k tomu, aby přinesl jídlo nebo rozhrnul závěsy. Pes dokáže rozsvítit nebo zhasnout světlo, přikrýt svého pána, nebo například přinést mobilní telefon. Psi společník je pro lidi s tělesným postižením proto ještě důležitější, než pro člověka intaktního. Pes člověku s tělesným postižením dává pocit, že nikdy není sám. Pes vždy miluje svého pána bez ohledu na to, jak vypadá nebo na jeho postižení. Je také ideálním zprostředkovatelem komunikace, která v životech mnoha lidí s postižením

bohužel stále vážne. Mnohem snadněji se dá do řeči tělesně postižený člověk na vozíku doprovázený psem, než ten bez něj [7].

- **Pes a zneužívané dítě**

Zneužívané dítě může hledat útěchu, podporu a porozumění ve svém čtyřnohém mazlíčkovi. Může se mu svěřovat a získávat sebevědomí. Dítě procházející canisterapeutickou rehabilitací se například učí znovunalezení přirozeného fyzického kontaktu nebo zodpovědnosti, která blokuje budoucí možné antisociální chování [16].

Bohužel je vysoce pravděpodobné, že dítě, které v minulosti zažilo násilí v domácnosti, se ve svém pozdějším životě bude chovat podle podobného vzorce chování, jaké samo prožilo. Užívání canisterapie v takových případech musí být prováděno pod zvýšeným dohledem odborníka za účelem ochrany terapeutického psa [16].

- **Pes a dítě s ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)**

Cílem terapie je zde především zklidnění a koncentrace na jednu činnost/objekt, jímž bývá zpravidla pes [13].

- **Vliv canisterapie na kvalitu spánku**

Pro člověka, ať již v jakémkoliv věku, je nezbytné vědomí toho, že není sám. A to platí dvojnásobně v případě spánku. Je statisticky dokázáno, že lidé spí déle a nerušeněji v přítomnosti psa, než ti, kteří spávají bez něj. Pes dává lidem pocit bezpečí a společnosti. Člověk je podvědomě klidnější, když vedle sebe vidí klidně spícího psa. Pes přece slyší mnohonásobně lépe, a kdyby se blížilo nějaké nebezpečí, upozorní na něj štěkotem [7].

- **Canisterapie ke snížení vnímání stresu a bolesti**

Při pokusu prováděném v nemocnici při odběrech krve malým dětem, odborníci měřili hloubku bolesti a také úroveň stresu během zákroku. Stresovou úroveň zároveň měřili i u jejich rodičů. Dětem, kterým nechali před, během a po zákroku hladit canisterapeutického psa naměřili výrazně nižší hladinu bolesti a nižší úroveň stresového hormonu kortizolu než těm, kteří zákrok prodělali bez něj [7].

Bolest je subjektivně vnímaný vjem, který ovlivňuje individuální práh bolesti lidí, ale především také aktuální psychický stav člověka. Přítomnost psa a jeho pozitivní působení proto práh bolesti může ovlivnit. Pes dokáže člověku v nemoci pomoci také direktivně fyzicky například přitulením se ke klientovu bolavému břichu a jeho prohříváním. Pes je skvělá motivace do života. Lidé, kteří se cítí být osamoceni a žijí pouze pro svého čtyřnohého miláčka,

jež je na nich existenčně závislý ví, že ho nemůžou opustit, a tudíž mají pozitivní motivaci jít životem dál [7].

Odborníci provádějící výzkum zjistili, že přítomnost psa před složitějšími lékařskými zákroky, a dokonce i během nich, pacienty doslova rozradostnila, ve srovnání s hudbou, která lidem sice také prospěla, ale pouze je zklidnila [7].

Další cílovou skupinou může být dále např. jedinec v období sénia, na kterou se podrobněji zaměřím v kapitole 4.2 Vliv přítomnosti psa na jedince v období sénia.

Existuje však pochopitelně i klientela nevhodná pro canisterapii, kam můžeme řadit například osoby alergické na psí srst, osoby agresivní, osoby s nepřekonatelným strachem ze psů, nebo osoby jiných kultur a náboženství, které psy mohou vnímat odlišně [14].

2.4 Výběr vhodného psa

Následující kapitola nebude, překvapivě, výpisem nejideálnějších psích ras na pomoc člověku v nejrůznějších životních situacích. Psí rasa při výběru canisterapeutického psa totiž není primárně rozhodujícím faktorem. Nejdůležitější je si uvědomit, že vždy záleží na tom, jak psa vychováme. Ideálním canisterapeutickým psem se tak může stát v jednom případě čivava, v druhém případě třeba německý ovčák. Samozřejmě psa budeme vybírat taktéž dle vzhledu a velikosti, tak abychom z něj měli radost právě my [7].

Není důležité, jaké plemeno psa je pro canisterapii nejideálnější. Důležité je, aby byl pes dobrácký, spolehlivý, s dobrými psychickými i fyzickými předpoklady. Pes agresivní a zákeřný samozřejmě ke canisterapeutickým účelům vhodný není [16].

Při výběru je možno se orientačně řídit dle hloubky senzitivity u jednotlivých plemen. Mezi nejsenzitivnější plemena Sheldrake (in 8) řadí např. severská tažná plemena, kolie, lovecké, sportovní psy apod. Správná výchova, socializace, ale také prostředí, ve kterém dochází k interakcím, je však při formaci budoucích povahových vlastností psa nejzásadnější. [13].

Při výběru štěněte je důležité vybrat si psa od správného chovatele. Z peلهu plného štěňat je třeba sáhnout po takovém z nich, které alespoň na první pohled vypadá zdravé, klidné a mírumilovné (nenapadá ostatní štěňata). Vždy je to však tak trochu risk. Pokud chceme štěně pro své dítě, je ideální, pokud má sám chovatel děti, se kterými štěňata od narození přicházela do styku. Štěňata od dobrého chovatele najdeme s jejich matkou v čistém prostředí. Dle chování štěňat by mělo být okamžitě zjevné, zda jsou psi zvyklí na kontakt s lidmi. Je však třeba si dát

pozor na tzv. velkochovatele, kteří psy drží zavřené v kotcích a množí štěňata pouze pro zisk. Štěně od takového chovatele není zvyklé na styk s lidmi, nevyrůstá v dobrých podmínkách a je tak pravděpodobné, že dříve nebo později se objeví problémy s jeho chováním, což je schopen dobře zvládnout pouze zkušený chovatel [16].

Dobrá chovatel má s danou rasou zkušenosti a je schopen popsat individuální projevy chování u každého ze svých psů. Dobrá chovatel by měl informovat o původu štěněte, tedy být schopen předvést matku ale i otce vašeho budoucího svěřence. Měl by být nápomocen při výběru, ale také později, kdykoliv bude zapotřebí [17].

Pokud je vybrané štěně ze stejného vrhu jako jeho sourozenci, kteří byli ze zdravotních či povahových důvodů nevhodní pro výcvik v jiných oblastech, jako je lov nebo záchranářství, je pravděpodobné, že psi nebudou mít správné povahové předpoklady ani pro výcvik canisterapeutický [13].

Při výběru vhodného psa dále záleží na jeho výchově a předpokládané povaze. Při výběru štěňat z deseti malých novorozenců je velice obtížné vybrat povahově to správné. Příklad: chceme-li klidnějšího psa, pak sáhneme po tom, který se skoro ani nehýbe a naopak chceme-li aktivního psa k sobě jakožto sportovci, sáhneme po tom nejaktivnějším z nich. Chování štěňat mezi sebou může být v tomto ohledu poměrně zavádějící. Štěně, které má aktivní charakter, se bude jinak projevat mezi ostatními štěňaty, kde se může cítit šikanováno nebo utlačováno, a jinak se bude chovat v domácím prostředí, kde bude ono samo středem pozornosti a jeho temperament dostane šanci se naplno projevit [7].

Konkrétní pes je vždy vybírán pro konkrétního člověka. Samotný canisterapeutický výcvik je velice náročný časově, psychicky, ale i finančně. Psi jsou, stejně jako lidé, individualisté a pro uspokojivé výsledky je třeba vybírat opravdu pečlivě a s konkrétním zaměřením [14].

Zvláštní obezřetnost musíme dodržovat při výběru psa k dítěti s těžkým či hlubokým postižením. Psa k dítěti s takovým stupněm postižení není vůbec vhodné pořizovat v případě, že oba nebudou pod stálým dohledem. Majitelé psa, v tomto konkrétním případě zpravidla rodiče, nesmí připustit, aby se pes stal obětí otloukávání nebo šikany [7].

Pes nebude správnou volbou ani k dítěti se silným autismem. Tyto děti jsou zvyklé na určité rituály, které by živý pes narušoval. Autistu by mohl pes přivést k agresi a oba by se tak mohli ocitnout v nebezpečí [12].

Při výběru vhodného psa nehraje roli jeho věk. Staré známé pořekadlo „starého psa již novým kouskům nenaučíš“ v tomto případě ztrácí svůj význam. Psa je možno vycvičit

ve štěněcím, ale i v pozdějším věku. Vždy záleží na přístupu cvičitele, na individuálních předpokladech psa, na povaze psa a na jeho ochotě učit se.

Jak jsem již zmínila, výběr štěňat přímo od matky může být zavádějící. Stále je však možno posoudit budoucí povahu psa na základě chování matky feny a na základě chování jeho chovatelů. Pokud se matka o svá štěňata dobře nestará a chovatelé jim pravidelně neuklízají, je vysoce pravděpodobné, že pes, kterého si z takového chovu odneseme, nebude zdaleka tak čistotný a bude mu trvat delší dobu, než se čistotnosti naučí. U psů to funguje podobně jako u lidí. V čem sami vyrostli, považují za normální a přirozené a budou se pravděpodobně těmito vzorci naučeného chování dále v životě řídit [4].

Pokud si chceme pořídit psa pro vlastní potěšení, je důležité se zaměřit nejen na jeho povahu, jejíž predikce je však u štěněte poměrně obtížná, ale také na jeho vzhled. To my se budeme se psem od této chvíle prezentovat a procházet životem, a pokud jeho vzhled bude potěšením pro naše oko, lze předpokládat, že to náš vztah k němu pozitivním způsobem ovlivní. Pro každého člověka je však pochopitelně vhodný jiný pes, a to zejména dle účelu. Člověk, jenž je připoután ke svému lůžku, bude šťastnější, pokud bude mít malého psa, který bude schopen stát na posteli tak, že na něj pacient dosáhne a může jej hladit. Naopak malý pes není vhodný například k mentálně postiženým lidem, kteří by mu svou neopatrností mohli ublížit. Závodní běžec si naopak pořídí psa vzrůstově většího a výkonnějšího, který bude schopen udržet s ním krok [7].

Při výběru psa tedy nehledíme pouze na své vlastní preference a potřeby, ale stejnou měrou přihlížíme i na potřeby psa.

Při výběru je možno vybírat ze psů jak mladších, tak i starších, jak malých, tak i velkých, jak z útluků, tak i od řádných chovatelů. Vždy záleží na tom, jakou měrou a s jakým elánem jsme ochotni zainvestovat do výchovy či převýchovy daného psa. Vždy však platí, že pes lásku člověku oplátí stokrát, a čas, který mu věnuje, nevyčísitelně.

Pro úspěšné složení samotné canisterapeutické zkoušky ovšem přeci jen existují určité oficiální parametry, které pes musí v době vykonání zkoušky splňovat. Ke zkoušce např. nebude připuštěn pes, který má kupírované uši. Pes musí být ve vynikající fyzické kondici a musí úspěšně projít veterinárním vyšetřením. Vyloučen bude taky pes s jakýmkoliv náznakem agrese. Aby se pes mohl zkoušky zúčastnit, musí mít více než jeden rok. Nově je navíc třeba, aby byl pes před zkouškami označen mikročipem. Tuto zkoušku je třeba opakovat každé dva roky, aby dovednosti psa zůstaly garantovány [13].

3 CANISTERAPIE V PRAXI

3.1 Canisterapie v domácím prostředí

Canisterapie prováděná doma je nejrozšířenější formou canisterapie. Dlouholetí řádní majitelé psů jistě vědí, že vztah mezi člověkem a psem může být jednou z nejradostnějších věcí v životě. Pes bývá mnohokrát považován doslova za člena rodiny. Jeho práva a potřeby jsou morální povinností každého jejího člena.

Nejrozšířenější formou canisterapie, kdy canisterapeutický tým dochází do domácnosti klienta, jež o canisterapii projevil zájem, je tzv. „návštěvní program“. Návštěvní program nastává v případě, kdy canisterapeut se svým psem v pravidelných intervalech dochází do domácnosti klienta za účelem terapie. Tato forma dává klientovi možnost zdokonalování se v praktických dovednostech, vytváří prostor ke hrám, k fyzické aktivitě a ke komunikaci, což vede k hladšímu začleňování se do společnosti. Forma této terapie se odborně nazývá AAA (Animal Assisted Activities) a může probíhat formou individuální nebo skupinové canisterapie [13].

Canisterapii běžný člověk však provádí často nevědomě, kdy si jednoduše užívá pozitivní přítomnosti psa ve svém okolí. Osamocení lidé mají díky psovi skvělého společníka, kterému se mohou vypovídat. Pes člověka udržuje v dobré tělesné kondici tím, že ho např. motivuje chodit na procházky. V přítomnosti psa je také mnohem snadnější navazování kontaktů s ostatními lidmi např. s dalšími pejskaři. Pes je velmi často ten, který vás svými kousky rozesměje, který se na vás bezmezně těší, miluje vás a je vám věrný ať už jste jakýkoliv. Pes je jednoduše obrovskou radostí do života. Pokud jeden pes dokáže život člověka takovou měrou pozitivně motivovat, co potom teprve psi dva, kde má majitel navíc možnost pozorovat jak si spolu hrají [7].

Canisterapii tedy provádí člověk pokaždé, kdy tráví čas se svým psem a těší se z toho. Jeho samotná přítomnost je balzámem pro lidskou duši.

Při nemoci člověka, pes může například prohřívát svým tělem to lidské nemocné a podvědomě svou pozitivní láskyplnou přítomností urychlovat proces uzdravování [7].

Canisterapie prováděná doma je většinou realizovaná „pouhou“ přítomností psa, která každodenně pozitivně ovlivňuje život v mnoha směrech k lepšímu.

3.1.1 Alternativní možnosti využití psa za účelem terapie

Pro člověka, jež psa nevládní, nicméně jeho přítomnost stále rád vyhledává, existuje možnost navštěvování psů v útulcích. Většina útulků v ČR nabízí možnost venčení pro veřejnost. Doba venčení a rozložení otevíracích hodin jsou samozřejmě individuální - dle uvážení a možností zařízení.

Většina psů z útulků, které povolují veřejná venčení, je paradoxně odkázána pouze na tyto venčitele. Jejich návštěva pro psa znamená rozdíl mezi měsíci strávenými v kotci a potřebou pohybu, kterou by správně každý pes měl naplnit minimálně jednou denně. Existují psi, kteří však svůj kotec neopustí i celé roky. Jsou to buď psi agresivní, nebo ti, na které zatím pro jejich vysoký počet jednoduše nevyšla řada, přičemž na mnohé pravděpodobně ani nevyjde. Bohužel stále platí, že opuštěných psů je více, než výše zmíněných dobrovolníků. Nicméně počet lidí, kteří chodívají dobrovolně brát psy na procházku, se rok od roku zvyšuje, lidé se více zajímají a pomáhají.

Pro psa z útulku může být jednoduchá vycházka mnohem radostnější záležitostí, než si většina lidí umí představit.

Z výše uvedených odstavců lze jednoduše odvodit výhody pro psa. Jedná se v podstatě o naplnění jeho základních životních potřeb. Člověk však z vycházky se psem z útulku profituje také a zdaleka ne méně významně. Psi z útulku venčitele přinutí chodit na pravidelné procházky, čímž se zkvalitňuje jejich fyzický stav. Snižuje se jim hladina cholesterolu, člověk se udržuje v kondici, učí se lépe dýchat, posiluje svalstvo apod. Skrz psa z útulku je možno získat nový okruh přátel z útulkového prostředí nebo dalších dobrovolníků. Tato aktivita nutí pobývat člověka déle a aktivně na čerstvém vzduchu. Hojí se samozřejmě také psychický stav člověka. Pocit dobrého skutku je motivující k dalšímu podobnému jednání a tím k uspokojování jakési potřeby či morální povinnosti „pomáhat“. Pobyt na čerstvém vzduchu může zklidnit rodinné i individuální duševní napětí. Je statisticky prokázáno, že lidé pobývající déle na slunci jsou obecně šťastnější a veselejší [7].

Již samotný styk psa s člověkem je blahodárný. Pes člověka uklidňuje a rozradostňuje [7].

Velký pes v člověku budí pocit bezpečí, malý pes naopak budí ochranný reflex, čímž přispívá k dalšímu psychickému růstu [7].

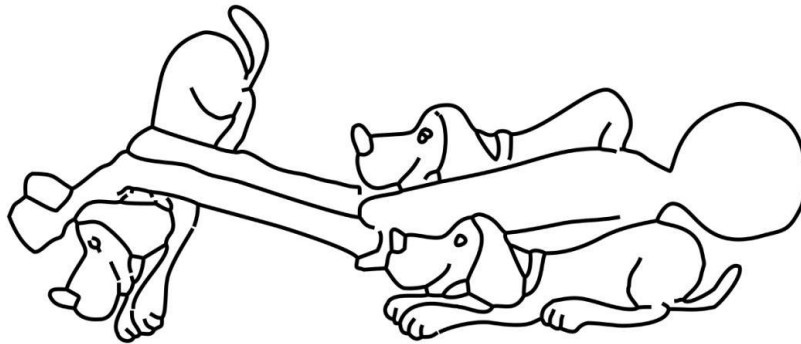
3.2 Metody canisterapie

Jednou z metod je tzv. „polohování“. U této metody je zapotřebí přítomnosti canisterapeuta. Klient přejde do polohy v sedu nebo v leže směrem ke psovi a vnímá jeho teplo a tep srdce. Teplo prohřeje klienta a dech obou z nich se synchronizuje. Pes přenáší svou energii a teplo na klienta, čímž dochází k navození kladného psychického i fyzického stavu [13].

Existují tři možné varianty polohování:

- **Polohování na zádech**

Tato metoda je nejčastější. Člověk zaujímá polohu v leže na zádech a asistují mu při tom tři psi. Jeden leží pod jeho kolena, druhý po jeho levé straně a třetí po jeho straně pravé [13].

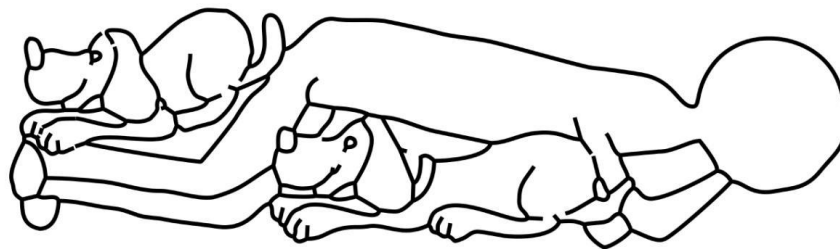

Obrázek 3 - Polohování na zádech

Zdroj: [vlastní]

- **Polohování na boku**

U tohoto typu je zapotřebí dvou psů. Jeden pes leží u břicha a druhý buď u zad, nebo v podkolenní jamce. Hlava klienta je podložena polštářkem [7].

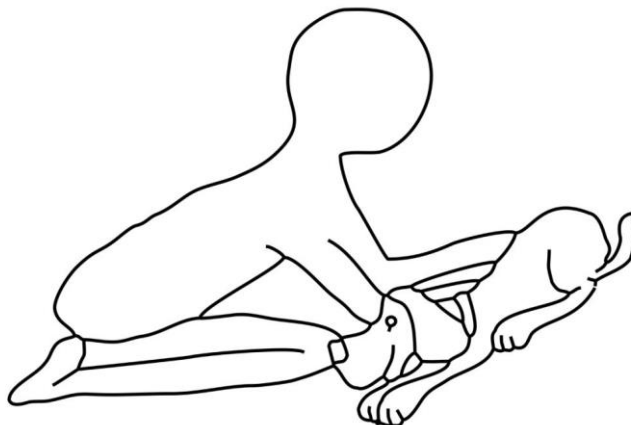

Obrázek 4 - Polohování na boku

Zdroj [vlastní]

- **Polohování vkleče**

Klient zaujímá polohu vkleče a jeho hlava je opřena o psa ležícího před ním [7].

Obrázek 5 - Polohování vkleče

Zdroj [vlastní]

U všech tří typů polohování je důležité, aby byl klient zakryt dekou. Výsledky mohou být ohromující v případě, že se terapie pravidelně opakuje [17].

Při samotné canisterapii je třeba dodržovat určité zásady. Především není dobré psa ani člověka k terapii nutit. Oba musí tuto činnost provádět dobrovolně. Mělo by být zvoleno klidné neprůchozí místo. Vhodná je jak dlažba, tak koberec. Canisterapie by měla být nahrávána pro efektivnější zpětnou vazbu a sebereflexi canisterapeuta nebo člověka, který se psem pracuje. Při terapiích by měla být užívána vždy ta samá relaxační hudba. Po mnohonásobném opakování přijde pocit relaxace dříve [13].

Polohování je vhodné jak pro dospělého člověka, tak i pro seniory nebo třeba děti s postižením [7].

Nejvíce využívaná je však u klientů se zdravotním postižením. Velikou výhodou ve využití psů u všech typů polohování je prohřívání těla klientů. Psi mají o jeden stupeň vyšší teplotu těla než člověk [13].

3.3 Formy canisterapie

Formy canisterapie můžeme rozdělit do šesti následujících bodů

- Individuální canisterapie (polohování)- canisterapii prochází pouze jeden klient pod dohledem canisterapeuta. Tato forma má jednu nevýhodu a to časovou náročnost, zejména pokud jeden canisterapeut musí uspokojit potřebu více klientů.
- Skupinová canisterapie- terapie, jíž se účastní 6-8 klientů. Výhoda této terapie spočívá v uspokojení více klientů najednou, avšak nedokáže dokonale přihlížet k individuálním potřebám klientů.
- Návštěvní program- terapie spočívající v pravidelných návštěvách canisterapeuta konkrétního zařízení anebo návštěva domácností. Existuje i opačná varianta, kdy klient navštěvuje canisterapeuta popř. setkání na neutrálním místě.
- Jednorázové canisterapeutické a kynologické aktivity- odvíjí se od aktuálních potřeb klientů.
- Pobytový program- jedná se o zooterapeutické pobyty, jako jsou např. letní integrační canisterapeutické tábory, pobyty na ekofarmách apod.
- Rezidentní program- znamená převzetí psa člověkem či organizací za účelem terapeutických činností. Jedná se o záměrný pobyt psa v zařízení nebo v rodině, kteří následně zajistí výcvik psa odborníkem [13].

3.4 Léčivé účinky canisterapie

Lidé mohou z přítomnosti psa profitovat mnohými způsoby. Jednak, jak již bylo zmíněno výše, pouhou přítomností psa, která sama o sobě pozitivně působí na lidskou psychiku. Se psem se dá za přítomnosti canisterapeuta provádět polohování, které prospívá naopak stavu fyzickému. V následujících odstavcích si vyjmenujeme možnosti, jak pes může člověka „léčit“.

Mezi léčivé účinky polohování řadíme:

- zlepšení nálady,
- uvolnění spasmů,
- zklidnění organismu,
- větší elán do života,
- podpora mimiky,
- udržování očního kontaktu,

- podpora dýchání,
- zvýšení citlivosti klienta,
- podpora nekaždodenních poloh [16].

Další možnosti, jak může pes člověka „léčit“:

- Rozvoj komunikačních schopností

Člověk si zdokonaluje komunikační dovednosti tím, že promlouvá ke psovi nebo mu dává povely. Děti si mohou rozšiřovat slovní zásobu zase tím, že psa popisují a učí se rozumět jeho potřebám [2].

- Sociální dovednosti

Člověk se učí komunikovat se psem. Učí se porozumět a následně reagovat na komunikační signály přicházející od psa. U psa malého člověk často rozvíjí své ochranné postoje. Pes dává člověku pocit odpovědnosti. Dochází k navazování přátelských vztahů během procházek apod. [12].

- Rozvoj jemné motoriky

Děti intaktní, děti s postižením, nebo třeba senioři při péči o psa dokonale procvičují jemnou motoriku tím, že mu musí připínat obojek či vodítko, otevírat konzervu, nasazovat náhubek nebo ho škrábat za ušima. Jemná motorika se posiluje např. i při některých povelích, při nichž člověk musí asistovat, jako třeba povel „aport“ nebo „dej pac“. Krmení z ruky nebo česání psa je také skvělým pomocníkem při rozvoji jemné motoriky [16].

- Rozvoj hrubé motoriky

Mezi necílené aktivity, které prospívají rozvoji hrubé motoriky, patří např. uklízení věcí po psovi. Řadíme sem rozházené ponožky, roztrhané kapesníky nebo poházené hračky. Dále sem můžeme zařadit koupání i vysoušení psa [16].

Dítě se při vycházkách se psem na vodítku učí dodržovat rovnováhu. Veškerá činnost spojená se psem vlastně vyžaduje koordinované pohyby dítěte, což zdokonaluje jeho hrubou motoriku [12].

Do cílených aktivit, které jsou zejména pro děti nejatraktivnější, patří hry se psem, jako je přetahovaná o oblíbenou hračku, podlézání psa, běh se psem na vodítku, házení míčku

při střídání obou rukou, napodobování psa v lezení po čtyřech, hra na ukrytí předmětu a následného hledání. Pro psa je možno vytvořit překážkovou dráhu, při které se posiluje hrubá motorika dítěte. Děti si navíc sami mohou překážkovou dráhu zkusit přejít. Posílání si míčku přes místnost s tím, že pes nesmí míček chytit a mnoho dalších [16].

- Rozvoj kognitivních funkcí

Klienti rozšiřují své vědomosti v rámci znalosti péče o psa. Porovnávají své potřeby s potřebami psa, učí se co má rád, co ne apod. [16].

Lidé porovnávají své zkušenosti se zkušenostmi ostatních „pejskařů“ a tím se vzdělávají v oblasti chovatelství psů a zdokonalují v oblasti komunikace s lidmi [16].

Pes člověka přirozeně léčí či udržuje jeho zdravotní stav také při hrách, kdy člověk procvičuje paměť, komunikaci a osvěžuje myšlení. Při hrách se psem se vylepšují již oba výše zmíněné typy motoriky, procvičuje se pohybová soustava a piluje se celková orientace v časoprostoru [13].

- Ostatní aspekty

Pes dokáže člověku zlepšit náladu a přinášet pozitivní pocity. Při tělesném kontaktu prohřívá a uvolňuje spasmy. Zachycuje pozornost klienta a tím odvrací pozornost od vlastní nepříznivé situace. Podporuje oční kontakt, dýchání člověka i realizaci neobvyklých poloh. Pes dokáže stimulovat vnitřní orgány, kůži, ústa (orofaciální stimulace) a stimuluje mimo jiné také olizováním. Podporuje mimiku klienta a celkově navozuje příjemnou pozitivní atmosféru [13].

4 VLIV CANISTERAPIE NA VYBRANÉ VĚKOVÉ SKUPINY

Tato část práce se bude zabývat vlivem canisterapie na jednotlivé vybrané skupiny. Bude zde popsán canisterapeutický vliv na dítě během dospívání a vliv na člověka v postproduktivním věku.

4.1 Vliv přítomnosti psa na zdravý vývoj dítěte

4.1.1 Vztah pes – novorozenec

Děti a psi mají mnoho společného. Oba jsou bezprostřední, egocentričtí, zvědaví a přemýšlející stylem „tady a teď“. Ani jeden v určité fázi zatím nemají přesně ukotvené hranice, co se smí a co už ne [2].

Pes a novorozenec mají společný aspekt v oblasti komunikace. Dítě zatím dokonale neovládá žádný druh komunikace, přesto je však se psem schopno jaksi záhadně komunikovat. Vztah dítěte a psa je tak velmi zajímavý a speciální [16].

Existují případy, kdy pes vůči novorozenci zaujímá láskyplný ochranný postoj. Například nedovolí nikomu cizímu ani jen nahlédnout do kočárku s malým přírůstkem do rodiny, neboť se snaží ho chránit. Pes tak dává jasně najevo, že dítě přijal do své „smečky“. Odted' bude dítě chránit stejně jako by chránil svá štěňata nebo ostatní členy smečky.

Mezi psem a dítětem panuje jakýsi zvláštní vztah i komunikace. Společně vytvářejí jedinečnou sociální mikroskupinu, do které každý z nich vkládá své vlastní já. Pes dokáže vnímat, co mu novorozenec sděluje a adekvátně k tomu také reagovat. Pes s dítětem dokáže komunikovat např. kňučením, štěkáním, škrábáním po ruce nebo jinou řečí svého těla (ležením na zádech, zvednutým zadečkem, vrtěním ocásku apod.) [16].

Z pohledu sociologie partnerství pes – dítě splňuje všechny aspekty sociálních rolí, vazeb, pozic apod. V jejich vztahu přirozeně funguje aspekt socializace, integrace, empatie i dalších důležitých sociálních prvků, a tak ho řadíme mezi plnohodnotné sociální vztahy [12].

Aby vztah pes - novorozenec dobře fungoval, svoji neodmyslitelnou roli hrají rodiče, kteří nastaví jasná pravidla, která musí oba, pes i dítě dodržovat. Není možno, aby dítě tahalo psa za ocas nebo ho jinak obtěžovalo. Pes se naopak učí poslušnosti. Za hranicemi přípustného psiho chování je například to, aby si pes samovolně bral jídlo z ruky dítěte nebo si půjčoval jeho hračky. To samé platí samozřejmě i naopak. Z pohledu rodiče je v tomto ohledu třeba být láskyplný avšak důsledný [2].

Dítěti je třeba opakovaně vysvětlovat, že pes je živý tvor, který také pociťuje bolest, a ne hračka. Rodiče musí zamezit, aby dítě psovi jakkoliv ubližovalo nebo ho obtěžovalo – což by mohlo skončit např. pokousáním dítěte a v krajním případě i utracením psa. Rodiče by na psa neměli nikdy křičet ani s ním zacházet hrubě před dítětem. Děti totiž kopírují chování dospělých, a tak je třeba veškeré situace řešit uvážlivě [12].

Pro úspěšný vztah psa s novorozencem je z pohledu rodiče při konfliktech zásadní vždy se zastat psa. Dítě se tak naučí psa lépe respektovat a jejich vzájemný vztah se harmonizuje. Dítě, jak jsem již uvedla výše, se učí z největší části tzv. „okoukáváním“. Pokud uvidí, že se ke psovi chováme mile, je pravděpodobné, že to brzy bude dělat také [2].

Velice důležité je, aby pes měl dáno své místo pro odpočinek mimo dosah dítěte, kam se může kdykoliv uchýlit [2].

Pozitivní vliv v rámci koexistence psa a dítěte můžeme očekávat pouze tehdy, když jejich přítomnost přináší radost oběma stranám [12].

4.1.2 Výhody koexistence psa a dítěte

Výhody koexistence těchto dvou bytostí zdaleka převyšují nad nevýhodami. Výhody zde existují jak pro dítě, tak pro psa. V následujících odstavcích se pokusím popsat oba zmíněné pohledy.

- **Výhody pro psa**

Pes žije po boku člověka již od nepaměti. Předchůdce psa, vlk, jak bylo uvedeno výše, byl zcela samostatný. Dnešní psi jsou však na lidech závislí existenčně. Pes není schopen bez pomoci člověka v přírodě přežít. V dnešním světě existuje mnoho nástrah „číhajících“ ve volné přírodě (uměle vytvořené pozemní komunikace apod.) Veškeré nalezené psy, tedy „rádoby“ samostatné, lidé okamžitě odchytávají a zavírají do kotců v útulcích nebo do městských policejních kotců, kde osaměle a zcela závisle tráví mnohdy zbytek svých dní. Pokud tedy pes vyrůstá po boku milující rodiny, dá se toto považovat za nespornou výhodu pro něj.

Pro psa je dítě ideální společník, mimo jiné z toho důvodu, že je se psem vždy ochotno si hrát, neboť právě to je i jeho prioritou. Oba bude bavit např. hra na přetahovanou, házení míčků, hra na schovávanou nebo zdolávání přírodních překážek [2].

Život v rodině poskytuje psovi komfort, relativní volnost, bezpečí a samozřejmě potravu. Nesmíme však opomenout jednu zásadní věc a to je pocit lásky a sounáležitosti. Každý pes má

potřebu „patřit k někomu“ na koho se bude moci vždy těšit, vítat nebo přijít si pro pohlázení či pamlsek [7].

- Výhody pro dítě

Výhody pro dítě pramení z mnoha důvodů. Jednou z největších výhod je bezesporu to, že dítě má věrného společníka, kterému se může vypovídat, věřit a který ho bude bezpodmínečně milovat, bez ohledu na všechny okolnosti života dítěte. Dítě se učí zodpovědnosti a citovému rozvoji. Učí se o potřebách jiných a empatii. Pes se dokáže postarat o racionální zábavu dítěte [2].

„Rozvíjí se u nich ochranné a pečovatelské postoje, něžnost, ohleduplnost, obětavost, uspokojena je i potřeba tělesného kontaktu. Tyto děti poznávají režim dne, který díky psovi lépe dodržují“ [12].

Vyrůstat se psem je přirozenou prevencí proti budoucímu možnému antisociálnímu chování dětí. Pes dítě nevědomě učí zodpovědnosti, empatii, lásce, pochopení a pohlázení, čímž snižuje pravděpodobnost šikany a agresivity ve starším věku [12].

Komunikační dovednosti dítěte se rapidně zvyšují, navyšuje se slovní zásoba a tempo řeči se zpomaluje a zároveň zdokonaluje především díky tomu, že dítěti záleží na tom, aby mu pes rozuměl a vykonal vyřčené povely [16].

Děti, které vyrůstají po boku psa, mají dle výzkumů více pohybu a jsou zdravější, než ty které vyrůstají bez něj. Děti v současné době prosedí mnoho času u počítačů. Dle výzkumu naopak děti, které mají psa, stráví více času v přírodě nebo jinými aktivnějšími činnostmi. Děti, které vlastní psa, nepodléhají tak často nudě a svůj čas tráví smysluplněji a aktivněji. Pro děti stydlivější je pes také dobrým nástrojem k navazování komunikace s dalšími vrstevníky [2].

Bylo vědecky prokázáno, že u lidí, kteří nevlastní psa, je mnohonásobně zvýšeno riziko koronárních onemocnění, než u lidí, kteří strávili život po jeho boku. U těchto lidí byla prokázána vyšší hladina stresu, nespavosti, nervozity, problémy se soustředěním, špatným trávením a snížená obranyschopnost [16].

Někdy je možno se setkat s názorem, že pes se z hygienických důvodů ke spolužití s malým dítětem nehodí. Tento názor vychází ze zakořeněných předsudků. Při dodržování základní hygieny a veterinární péče jsou všechny obavy z přenosu nemocí psa na člověka přehnané [12].

Zvláštní význam má pes pro dítě postižené. Psi působící v různých ústavách zkvalitňují životy jejich klientů. Jejich působení vede mnohokrát k náhlým pozitivním změnám v životech

klientů, které vedly až k zavedení canisterapie v zařízeních pro osoby s postižením. Pes při canisterapeutických sezeních pomáhá dítěti s polohováním, masírováním, zahříváním, prokrvováním končetin a tím k uvolňování spasmů. Pomáhá mu udržovat pozornost, zcela se uvolnit a zklidnit. Dítě může uklidňovat pouhé pozorování toho jak se pes např. krmí nebo jak si hraje. Rozvíjí jeho motorické, ale i sociální a komunikativní dovednosti. Pes se navíc může pro dítě stát silnou motivací při lékařských a dalších postupech [12].

Pes v rodině s dítětem s postižením hraje nezaměnitelnou roli. Dítěti se stává ideálním společníkem. Podněcuje dítě ke komunikaci a věnuje se mu intenzivněji a emotivněji než např. kočka nebo jiná domácí zvířata. Výraz obličejové dítěte v přítomnosti psa mluví při rozhodování rodičů, zda psa dítěti pořídí nebo ne, za vše [12].

- Význam pro děti s mentálním postižením

Psovi nevadí jeho postižení a nemá vůči němu předsudky. Pes dokáže snadno udržovat pozornost dítěte, čímž ho zklidňuje a dodává pocit bezpečí. Podporuje fantazii dítěte i jeho komunikativní schopnosti [7].

- Význam pro děti s tělesným postižením

Pes motivuje k rehabilitaci, přičemž mu je také dobrým společníkem. Stejně jako u mentálního postižení je psovi jedno, jaký jeho pán je a zůstává mu věrným milujícím přítelem. Důležitým bodem je to, že pes zvyšuje soběstačnost člověka s tělesným postižením, a prolamuje bariéry v komunikaci s ostatními lidmi [7].

- Význam pro děti s agresivním chováním

Pes učí děti jak být milé a laskavé k němu i svému okolí. Pes vyžaduje péči, lásku a pohlazení [16].

U dětí agresivních je ovšem třeba neustálý dohled rodičů, aby se zamezilo možné šikaně nebo jinému týrání či ubližování psa [7].

- Význam pro děti zamlklé

Psi jsou přirozenou motivací dětí ke komunikaci. Děti zajímá a rozradostňuje pohled na ně. Rodiče mohou s dítětem mluvit o psovi a o jeho potřebách. Dítě je nuceno komunikovat při hrách se psem tak, aby pes rozuměl. Dítě má pak radost, že pes dělá to, co chce, což navíc povzbuzuje jeho sebevědomí [16].

Nakonec nesmíme opomenout, kolik bylo zaznamenáno případů, kdy pes zachránil život dítěte, například v konkrétním případě, kdy: „Věrný Foxík doběhl pro pomoc, když školák upadl do bezvědomí.“ Takové situace jsou sice méně časté, nicméně neméně závažné [2].

4.1.3 Canisterapeutický vliv na psychiku dítěte

Jsou vědecky prokázány rozdíly mezi psychikou dítěte, které vyrůstalo bez psa, a které vyrůstalo s ním. Dle výzkumů, děti, jež vyrůstají v přítomnosti psa, jsou zdravější, empatictější a vyrovnanější než ty, které vyrůstaly bez něj [2].

Ze vztahu pes a dítě vyrůstají děti aktivní, společenské se zdravým sebevědomím a mizivým problémem navazovat kontakty. Děti se dříve učí přihlížet k potřebám druhých a tedy přizpůsobivosti, empatii, zodpovědnosti a korektnímu řešení problémů. Děti jsou nuceny vidět i potřeby jiného tvora než jsou ony samy, jelikož je pes na nich existenčně závislý. Učí se tyto potřeby postupně naplňovat a tím pozitivně formují i samy sebe. Pes děti učí ovládat své emoce. Dítě se učí sebeovládání, např. v případě, že nemá zrovna dobrou náladu, postupně chápe, že si nemůže svou zlost vybit na psovi a jen tak ho uhodit [2].

Pouhá přítomnost či jen pozorování psa je schopno dítě udržet ve stavu pozornosti a sledování psa ho významně zklidňuje. Pes pro dítě znamená oporu, která tlumí stres. Některé výzkumy dokonce prokázaly, že stresová hladina za přítomnosti psa v různých situacích byla menší, než za přítomnosti blízké osoby. Dítě se se psem učí relaxovat. Nenahraditelná relaxace probíhá například, když se dítě opírá o psa a společně tak aktivně odpočívají. Velice zajímavou zpětnou vazbou a motivací pro dítě je zpětné zhlédnutí videozáznamu hraní si se psem [16].

Již samotná přítomnost psa působí pozitivně na psychiku dítěte a na jeho psychické procesy. Pes kladně ovlivňuje jeho náladu i vnímání. Pes je například daleko více podnětový, než materiál neživý, jako jsou třeba hračky, čímž intenzivněji rozvíjí osobnost dítěte. Komunikační dovednosti dítěte se formují rychleji a od útlejšího věku, pokud je v rodině přítomen pes. Dítěti záleží na tom, aby pes uposlechl jeho povely, a tak se snaží vyjadřovat autoritativně, jasně a zřetelně již od útlého věku. Je prokázáno, že mluvení na psa přináší dítěti menší míru stresu než rozhovor s druhým člověkem [12].

Z výše uvedeného je zřejmé, že ze vzájemného soužití psa s dítětem, z dítěte vyroste tolerantní, empatický, láskyplný a vyrovnaný člověk, mnohem lépe citově ale i komunikačně a sociálně vybavený pro svůj budoucí život.

4.2 Vliv přítomnosti psa na jedince v období sénia

Využití canisterapie v geriatrii je užitečné a frekventované. Psi mohou jedincům v období sénia nabídnout pocity lásky, potřebnosti, ale také respektování. Psi jsou schopni do jisté míry uspokojit chybějící mezilidské vztahy, přičemž nutí k prospěšným fyzickým aktivitám. Důležitým bodem je fakt, že pes svému pánovi dodává zvýšený pocit bezpečí a představuje pro něj citovou jistotu a věrnost. Pes prokazatelně zmírňuje pocit osamění a v neposlední řadě pomáhá lépe se vyrovnat se ztrátou milovaného partnera [13].

Canisterapie se seniory probíhá nejčastěji v domovech pro seniory. V souvislosti s touto skupinou občanů, se canisterapie zaměřuje především na psychické obtíže a na sociální integraci člověka. Terapie se provádí za spolupráce canisterapeutického týmu a zaměstnanců daného zařízení. Canisterapie v tomto typu zařízení probíhá nejčastěji formou AAA (Animal Assisted Activities), která je detailněji popsána výše v kapitole 1.3 Typy zooterapie dle použité formy. Samotná terapie může probíhat buď individuálně nebo také skupinově, dle domluvy a uvážení zaměstnanců nebo samotných seniorů. Canisterapie prováděná v domovech pro seniory, působí jakožto vítané rozptýlení stereotypních dní. Lidé v období sénia se často rozprávějí o svých vlastních psech, které v průběhu života vlastnili. Tato metoda je často účinná i u lidí, kteří se většinu času projevují spíše introvertně [10].

Pes, jak již bylo řečeno, zahání pocit osamělosti, kterým někteří senioři trpí. Dává životu seniora pozitivní nádech. Mnoho lidí v tomto věku si myslí, že už nic nepotřebují, že zbývající část života prožijí opuštěni, bez lásky a bez pocitu, že jsou pro někoho potřební. Přítomnost psa takové lidi nutí k věcem, které by jinak neudělali např. zatopit v kamnech, aby milovanému příteli nebyla zima, zajít s ním ven na procházku nebo do obchodu koupit mu pamlsek nebo hračku. Pes starého člověka nutí k dennímu rytmu. Ani v tomhle případě nesmí zůstat opomenuto, že právě pes je tím nejideálnějším a nejjednodušším tématem k hovoru, což starému člověku pomáhá udržovat sociální vztahy a nezůstat v ústraní [7].

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ JEDINCE S KONKRÉTNÍM TYPEM TĚLESNÉHO POSTIŽENÍ A JEHO ZKUŠENOST S CANISTERAPIÍ

5.1 Úvod do výzkumného šetření

Praktická část této bakalářské práce bude zaměřena na zkoumání působení canisterapie na jedince s konkrétním typem tělesného postižení a jeho zkušenost s canisterapií. Bude zde rozebráno, jak canisterapie působí na klienta. Dále bude popsán klient jak z hlediska zdravotní, tak osobní anamnézy, jeho důvody proč se rozhodl canisterapii podstupovat a porovnání zdravotního stavu před zahájením canisterapie se stavem aktuálním. V neposlední řadě bude nastíněn pohled canisterapeuta na průběh terapie s konkrétním jedincem, prováděné v závislosti na čase.

5.2 Cíl

Cílem praktické části práce bude zkoumat, jaký vliv má canisterapie na konkrétního člověka s tělesným postižením. Šetření bude konkrétně zaměřeno na možnost ovlivnění psychického a fyzického stavu vybraného jedince s konkrétním typem tělesného postižení. Cílem bude také porovnat zdravotní stav pacienta před a po absolvování canisterapie.

5.3 Metody

Jako metody výzkumného šetření jsem zvolila dva typy rozhovorů a pozorování. První typ šetření bude individuální hloubkový rozhovor s jedincem s konkrétním typem tělesného postižení. Tento typ nestandardizovaného rozhovoru umožní respondentovi volně vyjádřit svůj vlastní náhled na daný problém. Používá se v situacích, kdy se jedná o osobní popř. citlivá témata, nicméně je třeba, aby se klient o problému rozhovořil co nejrozvinutěji. Otázky individuálního hloubkového rozhovoru jsou proto předem dány jen co se týká hrubého záměru šetření. Otázky budou otevřené a mohou se během rozhovoru pružně přizpůsobovat aktuální situaci [19].

Klient, respektive jeho zástupce, bude odpovídat na otázky z vlastního života a z oblasti prožité canisterapie. Zmíněná část šetření se tedy bude především zaměřovat na klientův vlastní úhel pohledu, názory, prožívání, emoce, pocity a zkušenosti z canisterapie.

Druhým typem rozhovoru bude rozhovor expertní, provedený se zainteresovaným odborníkem, tedy s klientovým canisterapeutem. Od canisterapeuta bude, v rámci expertního

rozhovoru, očekáván hlubší a odbornější pohled na zdravotní stav klienta, případně jeho změny na základě dlouhodobě prováděné canisterapie [19].

K završení šetření bude ještě doplněn pohled pozorovatele provozovaných terapií. Poslední využitou metodou tedy bude vlastní pozorování. Pozorování můžeme označit jako cílevědomé, organizované, systematické sledování konkrétních aspektů, jež jsou předmětem výzkumného šetření [8].

5.4 Výzkumný vzorek

Jak jsem již naznačila v názvu praktické části bakalářské práce, a také v metodách výzkumného šetření, hlavním předmětem mého zájmu bude konkrétní klient, jeho celková anamnéza, a především vliv canisterapie na jeho tělesné postižení a na jeho celkový zdravotní stav. Klient, na něhož se v rámci svého šetření zaměřím, prodělal cévní mozkovou příhodu, následkem níž byla poškozena centrální nervová soustava. Lékařská diagnóza byla stanovena na progresivní spastickou paralýzu. Ta se projevuje těžkým stupněm ochrnutí celého těla, zvýšeným svalovým napětím a tendencí ke zhoršování tohoto stavu. Vzhledem k tomu, že mnou vybraný klient se po svém úrazu nedokáže verbálně dobře vyjadřovat, tak spolu s ním, se k mým otázkám, bude vyjadřovat jeho manželka. Dalším zdrojem cenných informací pro mě bude samotná canisterapeutka, která je zároveň rodinným příslušníkem klienta a současně certifikovaným odborníkem v oblasti canisterapie.

5.5 Šetření vlivu canisterapie na člověka s progresivní spastickou paralýzou

Pozorování, stejně jako ostatní dvě metody šetření probíhalo opakovaně v přirozeném prostředí klienta u něj doma. Klienta jsem společně s canisterapeutkou/neteří navštívila celkem třikrát. Každá terapie byla rozdělena do tří částí, vždy po dvaceti minutách. Terapie pokaždé začínala fyzickým kontaktem psa s klientem. Někdy canisterapeutka Kateřina dala do ruky klienta pamlsek, který si pak pes sám vzal, čímž mezi nimi došlo k žádoucímu kontaktu. V dalším případě Kateřina položila pamlsek na určitou část klientova holého těla (ruka, noha apod.). Pes tak opět přišel a pamlsky si bral. Při této aktivitě sebou dokonce klient jednou jemně ucukl, jelikož ho to zalechtalo.

Po úvodním přivítání pak vždy následovala konkrétní poloha psa vůči klientovi. Pes si např. lehl podél pravého boku klienta, kde nehybně setrval do doby, než mu Kateřina sdělila, jakou

další polohu zaujmout. Další, často realizovanou metodou byla poloha, kdy pes ležel podél nohou klienta.

Pes Vasil byl opravdu velice klidný, přátelský, poslušný a mazlivý, i přes těžký život, který v prvních letech svého zatím relativně krátkého života zakusil. Působil na mě naprosto klidným a vyrovnaným dojmem. Během mé poslední návštěvy přivedla paní canisterapeutka ještě jednoho psa s odborným výcvikem jménem Dolly. Dolly pak ležela podél jednoho boku klienta a Vasil zároveň podél druhého boku. Moc často však oba psy dohromady nevodí, jelikož mají občasné tendence si mezi sebou „vyřizovat účty“, což narušuje potřebný klid. Ani tentokrát to nezůstalo úplně bez následků a psi na sebe trochu vrčeli. Canisterapeutka to vyřešila preventivním odebráním jednoho psa z postele klienta, na níž zůstal už pouze druhý pes. Po domě se potuloval navíc, jezevčík Bella, který je domácím psem klienta. Do samotné canisterapie se během mých návštěv nezapojoval, avšak bylo mi řečeno, že u klienta leží každý den, když jsou doma sami, a dokonce sám od sebe napodobuje polohy cvičených psů.

Během svých návštěv jsem sama byla svědkem několika nečekaných zlepšení, která v průběhu mého pozorování nastala. Klient se například hned druhý den mé návštěvy, po tom, co ho pes olízl přímo na obličej, čemuž jsme se všichni hlasitě smáli, dokázal také jemně mimicky i vokálně zasmát. Pro jeho rodinu to byl dojemný a velký okamžik. Až následně mi bylo vysvětleno, že je to již dlouhá doba, co se jejich manžel a strejda zasmál. Kromě toho jsem byla svědkem, jak se klient několikrát pokoušel úplně sám a úspěšně psa pohladit.

Celkový stav klienta v průběhu mých návštěv přirozeně kolísal dle jeho aktuálního psychického i fyzického stavu, nicméně snaha klienta o navázání úspěšného kontaktu a komunikace se psem byla pokaždé zjevná, což je důležité. Potvrzuje to fakt, že pes je přirozeným způsobem motivací člověka komunikovat a mít ze života radost.

5.5.1 Šetření – klient

Individuální hloubkový rozhovor probíhal se samotným klientem, který trpí progresivní spastickou paralýzou. Jak však už napovídá jeho diagnóza, klient není schopen se hýbat a ani správně artikulovat - tedy užívat mluvenou řeč. Otázky za něj ve většině případů zodpovídala manželka Ivana. Klient byl celého rozhovoru účasten, dokázal však za celou dobu vyslovit pouze pár klíčových slov, které jsou samozřejmě zachyceny v přepisu rozhovoru (viz příloha č. 1), i v určitých částech šetření. Celý rozhovor probíhal v jeho přirozeném prostředí, tedy u něj doma. Klient ležel na posteli a v případě souhlasu či nesouhlasu přikyvoval.

Jméno: Jiří

Věk klienta: 69 let

Bydliště: Opava

Národnost: česká

Rodinný stav: ženatý

Zaměstnání: důchodce

Rodinná anamnéza

Otec: nežije, inženýr

Matka: nežije, účetní

Bratr: Roman, stavbyvedoucí, 69 let, jednovaječné dvojče

Sestra: Markéta, finanční ředitelka, 71 let

Sestra: Lucie, zdravotní sestra, 60 let

Jiří bydlí ve společné domácnosti manželkou Ivanou a psem Bellou. Rodina patří ke střední sociální vrstvě obyvatel. Vztahy v rodině jsou velice dobré. Celá rodina se často navštěvuje a vzájemně podporuje. Canisterapii provádí Jiřího neteř Kateřina, certifikovaný odborník. Matka Jiřího, než zemřela, se léčila na Parkinsonovu chorobu, další závažnější onemocnění se však v rodině nevyskytují.

Zdravotní anamnéza

Těhotenství matky proběhlo bez problému. Matka dokázala porodit 4 zdravé děti, dvě z toho jednovaječná dvojčata. Počátek problému Jiřího vznikl poměrně „nevinně“ při operaci kolene v jeho 66 letech. Během operace dostal Jiří cévní mozkovou příhodu a druhou hned následně, v lázních, kde se měl z operace zotavovat.

Následkem cévní mozkové příhody byla celková ztráta hybnosti spojená se ztrátou řečových dovedností. Následovalo okamžité zhoršení psychického stavu, pocity smutku, beznaděje a deprese. Dům byl postupně vybaven výtahem, pojezdovými rampami a dalším množstvím pomůcek usnadňující naplnění každodenních potřeb člověka s postižením.

Jiřího pravidelně navštěvuje rehabilitační sestra, která již 3,5 roku, tedy od počátku problému, napomáhá ke zlepšení jeho motorických schopností. Zmíněnou léčbu poslední půl rok vhodně doplňuje terapie za pomoci psa.

Po delší domácí péči, která je spojena se psy, jsou pozorovatelné pozitivní výsledky. V nemocnici se Jiří necítí dobře a pociťuje zde přílišnou osamělost. Po příchodu z nemocnice byl Jiří vždy naprosto nepohyblivý a v depresích. Opětovný pobyt v domácím prostředí, přítomnost blízkých osob, ale také psů se po relativně krátké době naopak projevil blahodárně. Jiří již dokáže, při vyvinutí snahy, pohladit psa, opatrně zvednout ruce a projet po jeho srsti. Je navíc daleko klidnější a vyrovnanější.

Osobní anamnéza

Sám Jiří o sobě tvrdí, že je klidný člověk. Jiří je přátelský, extrovertní a „obrovský srandista“ s pozitivním pohledem na svět. Má stejnou povahu i vzhled se svým jednovaječným dvojčetem, se kterým si ho v průběhu celého jeho života lidé pletli. Jak Jiří, tak jeho bratr, vystudovali stejnou běžnou ZŠ a střední školu s maturitou. Po škole si Jiří založil vlastní úspěšnou firmu, ve které pracoval, dokud mu to zdravotní stav umožňoval. V současné době je již v penzi.

Aktuální stav

Jiří aktuálně, kromě rehabilitací se sestrou, podstupuje canisterapii. Velikým štěstím zároveň bylo, že canisterapeutem je jeho neteř, která vždy ráda pomůže a canisterapii navíc spojí s rodinnou návštěvou, jež Jiřího psychicky povzbudí. Výhodou zde je, že svou neteř dobře zná, a tudíž si k sobě nemusí pouštět neznámé lidi. Jiří měl zároveň vždy moc rád psy, a tak si společnost rodiny i psů užívá.

Canisterapii oficiálně podstupuje pravidelně jednou týdně, již zhruba půl roku se psem Vasilem. Interakce se psem však probíhá každý den za účasti jeho vlastního psa Belly, který je taktéž jeho věrným společníkem při každodenních činnostech a je mu oporou v dobrých i horších časech. Spojení mezi ním a jeho psem funguje dokonale. Bella je schopna přesně vycítit, kdy je její pán smutný. V tu chvíli přijde, olízne ho, lehne si k němu apod.

Při canisterapii se psem Vasilem Jiří polohuje. Znamená to, že pes leží chvíli na jedné straně, chvíli zase na straně druhé, podél boku klienta. Při této činnosti se pes i člověk zklidní, zklidní se jejich tep, tlak a vzájemně se prohřívají. Jiří se snaží psa hladit a mluvit na něj, čímž zároveň cvičí pohyb. Canisterapeutka dá někdy klientovi do ruky piškot a pes si ho z ruky vezme, čímž dojde ke kontaktu. Jindy zase položí piškot na určitou část klientova těla (např. na holou kůži ruky, či nohy), pes pamlsek sebere, čím opět dochází ke kontaktu a tedy i jejich sblížení.

Jiřího vztah ke psům je velice pozitivní. Sám vždy choval psy. Podle jeho vlastních slov, vždy jezevčíky. Svého aktuálního psa Bellu zbožňuje a vyjádřil se, že má rád i své canisterapeutické psy Vasila a Dolly.

Fyzický stav Jiřího se zlepšuje, což je patrné zejména na zvýšené pohyblivosti jeho rukou. Může se sám částečně nakrmit anebo dát psovi z ruky pamlssek. Tento pokrok je důležitý pro jeho lepší pocit z vlastní soběstačnosti. Jiří se snaží na psa mluvit a chválit ho např. slovy „hodný“.

Perspektiva

Jiří s manželkou vidí potenciál ve svém vlastním psovi Belle, která jim oběma do života přináší samá pozitiva. Z toho důvodu ani nepomýšlejí na pořízení vlastního psa se zvláštním canisterapeutickým výcvikem. Dle jejich názoru je to zbytečné, jelikož Bella dokonale a bez ustání léčí jejich těla i duše stejně dobře, ne – li lépe, než jakýkoliv pes s odborným výcvikem. Funguje zde totiž vzájemná láska. Oba manželé mají blízko k přírodě a oba mají také moc rádi psa Vasila i Dolly, kteří k nim dochází na pravidelnou canisterapii. Manželé doufají, že canisterapie v jejich domě bude probíhat tak dlouho, jak to jen bude možné.

5.5.2 Šetření – canisterapeut

Zdravotní anamnéza

Před započítím problému byl Jiří běžně fungující člověk. Vše se změnilo prodělanou cévní mozkovou příhodou. Jiří se z nemocnice vrátil ve velice špatném psychickém i fyzickém stavu. Nemohl se prakticky vůbec hýbat a ani mluvit. Při započítí canisterapie se to projevovalo absolutní nehybností a apatií.

Osobní anamnéza

Jiří se ke canisterapeutce i jejímu psovi chová vždy přátelsky. Postupem doby se střídavě projevuje jeho snaha o zlepšení vlastního stavu. Jiří je veliký optimista, je zřejmé, že chce se svým osudem bojovat a stále tu s námi být. Při canisterapii se snaží komunikovat s ostatními, hladit psy a zapojovat se.

Aktuální stav

V rámci boje s vlastním osudem, Jiří sám oslovil rodinnou canisterapeutku prostřednictvím jeho manželky, zda by k nim chodila provádět canisterapii. Jiří tedy má opravdový zájem na vlastním uzdravení. Během terapií se snaží a je rozradostnělý.

Canisterapie oficiálně probíhá asi půl roku. Tím, že je canisterapie v tomto případě spojena s rodinnou návštěvou, tak někdy trvá i déle, než běžných dvacet minut po třech částech, což lze považovat za výhodu.

Oblíbenost canisterapeutických psů, ze strany klienta je zjevná. Projevuje se např. tím, že sám aktivně vyhledává kontakt, psy hladí a vůbec mu nevadí, když na něm pes leží, nebo ho olizuje. Pro oba má vždy v šuplíku připravené pamlsky, které psům při návštěvách dává. Někdy se dokonce na psy ptá i v den, kdy návštěva není naplánovaná.

Pokroky jsou díky canisterapii zřetelné již na první pohled. Canisterapie probíhá od samého počátku nemoci díky každodenní přítomnosti vlastního psa. Nicméně ve chvíli, kdy začala probíhat canisterapie i se speciálně cvičenými psy - tudíž ve chvíli kdy se kontakt se psy ještě více zintenzivnil, byl pozitivní výsledek již naprosto nezpochybnitelný.

Změna spočívala především ve zlepšení pohyblivosti horních končetin. Stalo se tak díky snaze Jiřího psa hladit, podat mu pamlsky, učesat ho apod. Další, možná na první pohled méně patrným, avšak neméně důležitým zlepšením byla znovu vyslovená jednotlivá slova. Psi klienta motivovali k vyslovení pochvaly, pokynu apod. V případě, kdy zrovna neprobíhala canisterapie s Vasilem, dělala v osamělých chvílích Jiřímu společnost Bella, která ho motivovala k verbálním projevům i ke zvýšené fyzické aktivitě, stejně jako pes canisterapeutický. Dnes je již Jiří po půl roce, při vynaložení určité námahy, schopen opět vyslovit alespoň jednotlivá slova.

Canisterapeutka byla v kontaktu s lékařem i s rehabilitační sestrou, která potvrdila pokrok v hybnosti horních končetin na základě kombinace rehabilitace a canisterapie. Nicméně výsledky jsou očividné i bez potvrzení odborníkem. Jeho blízcí jsou přesvědčeni, že právě oni nejlépe proběhlé změny i jejich příčiny rozpoznají.

Perspektiva

Canisterapeutka doporučuje provádění canisterapie co nejdéle to půjde. Na klientovi vidí změny k lepšímu a tento stav by chtěla zachovat. Dle lékařů, má dané onemocnění obecně tendence se postupně zhoršovat. Primárním cílem canisterapeutky je tudíž udržovat aktuální stav Jiřího, popř. ho ještě zlepšit.

Kateřina potvrzuje, že potenciální pořizování si vlastního canisterapeutického psa je bezvýznamné ve chvíli, kdy doma mají jezevčíka Bellu, kterou milují. Canisterapeutický účinek funguje v takovém případě stejně dobře, ne-li lépe, než u jakéhokoliv jiného psa s výcvikem.

Původ canisterapeutického psa

Vasil, tudíž pes, který je při provádění canisterapie s Jiřím v kontaktu nejčastěji, si dříve prošel doslova peklem. Dnes již 5-ti letý pes, 3 roky svého života prožil na krátkém řetězu

u bezdomovce mezi garážemi. Nic jiného nikdy nepoznal. Vasil se bál lidí, věcí, i ostatních psů. Nikdy nezažil pravidelnou stravu a byl celkově zanedbaný. Až poté, co si ho vzali do lepších podmínek a začali s ním chodit na cvičiště pro psy, se ukázalo, že Vasil má vlastně výborné povahové předpoklady pro to stát se canisterapeutickým psem. Tak se také stalo, a jak je vidět, Vasil, i po tom všem zlém co v životě prožil, odvádí skvělou práci a sám si moc užívá pozornosti svého okolí a lásky nové majitelky.

5.6 Výsledky výzkumného šetření

Mým cílem bylo zkoumat vliv canisterapie na jedince s konkrétním typem tělesného postižení. Ve svém výzkumném šetření na základě pozorování a dvou provedených rozhovorů jsem zjistila, že canisterapie má na klienta pozitivní vliv.

Po stránce psychické, jež je právě u něj z důvodu typu postižení neméně důležitá než fyzická, je klient radostnější a nepropadá již depresím. Projevuje se to vymizením původní apatie a klientovým, v rámci svých možností, aktivním zapojováním se do okolního dění. Jiří se např. ptá manželky na canisterapii i ve dny, kdy není naplánovaná. Rád by s nimi byl v kontaktu častěji a na psy se těší. Vždy má pro ně v záloze připravené pamlsky. Sama jsem dokonce byla svědkem velkého rodinného momentu, kdy se Jiří při kontaktu se psem poprvé po dlouhé době zasmál. Jiří je veliký milovník psů, především jezevčků, které po celý život choval a jednoho má stále doma. O canisterapii si Jiří zažádal sám, prostřednictvím své ženy. Rád by canisterapii podstupoval tak dlouho, jak dlouho to jen bude možné.

Fyzický stav Jiřího se taktéž zlepšil. Je to zřejmé z porovnání stavu, v němž se Jiří poprvé vrátil z nemocnice, se stavem aktuálním. Na začátku byl Jiří naprosto nepohyblivý. Dnes již, díky rehabilitacím a každodenní snaze pohladit psa, dokáže částečně ovládat horní končetiny. Je to důležitý pokrok, jelikož pohyblivostí rukou se alespoň částečně zlepšila Jiřího samostatnost, a tím opět i jeho psychický stav. Jak je vidět, duše i tělo jsou částmi propojenými.

Důležitým zjištěním, které samovolně vyplynulo z mého výzkumného šetření je fakt, že více než pes canisterapeutický, který s klientem jednou týdně cvičí, klientově stavu napomohl jeho vlastní pes. Klient má svého psa moc rád. Pes mu na oplátku dělá věrného a vnímavého společníka po celou dobu nemoci, ve zlém i v dobrém. Klientův pes v momentě vycítí, když se jeho pán cítí zle, přijde a podpoří ho olíznutím, setrváním v jeho blízkosti apod. Stejně tak, jako pes canisterapeutický motivuje vlastní pes klienta cvičit, ať už pohybem rukou, mluvidel nebo myšlením. Pes ležívá vedle svého pána a prohřívá jeho nemocné tělo. Motivační aspekt se zde zdá býti paradoxně ještě silnější, než u jakéhokoliv jiného psa z důvodu toho, že svého

psa má přirozeně rád. Tak tedy pes, už jen svou přítomností, působí na klienta léčivě. Pravidelná přítomnost psa canisterapeutického byla prospěšná spíše v zintenzivnění kontaktu klienta se psy. Canisterapie také přinesla možnost být v kontaktu s různými typy psů. Každý typ psa je pro klienta užitečný v něčem jiném, dle velikosti psa, typu srsti apod. Jezevčík se např. lépe vejde na vozík a větší chlupatější pes zase klientovi poskytuje jiný dotykový vjem.

Překvapujícím vedlejším zjištěním v rámci mého výzkumného šetření byl původ canisterapeutického psa Vasilu. Zjistila jsem, že pes původně pochází z traumatizujícího, dlouhodobě deprivativního prostředí. Přesto je z něj dnes kvalitní, vyrovnaný canisterapeutický pes, který dokázal pomoci klientovi Jiřímu vylepšit jeho zdravotní stav.

Veškerá jména uvedená v průběhu výzkumného šetření jsou smyšlená.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo shrnutí teoretických a praktických poznatků z oblasti canisterapie, a jejich následné doplnění o vlastní výzkumné šetření.

V první části práce bylo pojednáno o zooterapii obecně. Zaměřovala se na její historický vývoj, a také na vymezení daného termínu. V první kapitole byly vyjmenovány a popsány jednotlivé typy zooterapií dle zvířecího druhu a dle použité metody.

Druhá kapitola byla zaměřena na samotnou canisterapii, její definici, historický vývoj a cílové skupiny. V této části je možno se dočíst informace týkající se vhodného výběru canisterapeutického psa.

Další část práce byla věnována možnostem vykonávání canisterapie v praxi. Kapitola zmiňuje možnost využití potenciálu běžného psa za účelem terapie v domácím prostředí. Tato část vychází z předpokladu, že pes má v mnoha případech pozitivní vliv na člověka už jen samotnou přítomností. Pro ty, kdo nevládní žádného psa, je zde zmíněna možnost provádění canisterapie se psy z útulků. Dále je zde uveden výčet možných forem a metod canisterapie. V neposlední řadě jsou uvedeny léčivé účinky na člověka.

Obsahem poslední teoreticky zaměřené kapitoly byl popis vlivu přítomnosti psa na vybrané věkové skupiny. První část byla zaměřena na vliv přítomnosti psa na zdravý vývoj dítěte. Byl zde popsán specifický vzorec komunikace dítěte se psem, čímž zároveň byla v tomto ohledu zdůrazněna důležitá role koordinujícího rodiče. Dále zde byly uvedeny výhody již zmíněné koexistence nejen pro dítě, ale i pro jeho psa. Ve smyslu výhod zde bylo pojednáváno jak o dětech intaktních, tak o dětech s různými typy zdravotního postižení nebo jiného znevýhodnění. Jedna z podkapitol byla věnována vlivu canisterapie na psychiku dítěte. Je zmíněno porovnání psychických projevů dítěte, jež vyrůstalo bez psa s dítětem, které vyrůstalo s ním. Druhá část pojednává o vlivu přítomnosti psa na jedince v období sénia. Jsou zde zmíněny výhody interakce psa s jedincem v období sénia a způsoby provádění canisterapie v domovech pro seniory.

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit vliv canisterapie na jedince s konkrétním typem tělesného postižení a jeho zkušenost s canisterapií. K výzkumnému šetření bylo využito metod rozhovoru a vlastního pozorování. Výsledky šetření ukázaly, že canisterapie má jednoznačně na klienta pozitivní vliv jak v oblasti fyzické tak psychické. Z výzkumného šetření vzešel také fakt, že kromě psa canisterapeutického, klientově zlepšenému stavu v mnohém přispěl jeho pes vlastní, který mu byl každodenní oporou již od počátku problému. Během

šetření vyšel najevo také zajímavý vedlejší fakt, jímž je dlouhodobě traumatizující prostředí, ve kterém canisterapeutický pes prožil většinu svého života, přesto je dnes schopen kvalitně odvedené práce.

V případě zájmu o hlubší proniknutí do problematiky canisterapie, doporučuji knihu „Canisterapie: pes lékařem lidské duše“ od Lenky a Zdenky Galajdové, ze které jsem mimo jiné ve své práci čerpala.

Závěrem své práce, bych ráda uvedla právě část z výše uvedené knihy s názvem“ Psí modlitba“, kterou naleznete v příloze č. 4.

SEZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH CITACÍ

[1] Alternativní terapie za přítomnosti zvířat: Zooterapie. Zooterapie [online]. 2015 [cit. 2015-05-30]. Dostupné z: <http://zooterapie.webnode.cz/zooterapie/>

[2] CUTKOVÁ, Dagmar a Alena KRAUSOVÁ. *Dítě a pes: spolu - bezpečně – spokojeně : rady - výchova - výcvik*. Vyd. 1. Ilustrace Siegfried Lokau. Praha: Práh, 2011. Zvířata u nás doma. ISBN 978-80-7252-330-6.

[3] Delfinoterapie. Delfinoterapie [online]. 2011 [cit. 2015-05-30]. Dostupné z: <http://www.magazinelita.cz/clanek/5018-delfinoterapie-zaplavte-si-s-delfiny-a-zbavite-se-bolesti-i-traumat/>

[4] DESENSKÝ, Rudolf. *Psi: poradna, souvislosti, informace*. 2. vyd. V Praze: XYZ, 2012. Albatros Plus. ISBN 978-80-7388-697-4.

[5] Duhová cesta. Zooterapie [online]. 2015 [cit. 2015-05-30]. Dostupné z: <http://www.duhovacesta.cz/ZOOTERAPIE.html>

[6] FRIEDMAN, Howard S (ed.). *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, c1998. ISBN 01-222-6675-7.

[7] GALAJDOVÁ, Lenka a Zdenka GALAJDOVÁ. *Canisterapie: pes lékařem lidské duše*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.

[8] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-736-7040-2.

[9] HLUŠIČKOVÁ, Tereza a Ivana GARDIÁNOVÁ. Využití farmingterapie pro léčebné účely. *Kontakt: časopis pro ošetřovatelství a sociální vědy ve zdraví a nemoci*. 2014, **2014**(1), 58-64. ISSN 1212-4117.

[10] HOLCZEROVÁ, Vladimíra a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Volnočasové aktivity pro seniory*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4697-5.

[11] KALÁBOVÁ, Petra. *Canisterapie: Psi se sociálním posláním a zlatým srdcem*. Brno, 2006. Masarykova univerzita v Brně.

[12] KARÁSKOVÁ, Vlasta a Alena KRAUSOVÁ. *Pes a dítě s mentálním postižením: poradna, souvislosti, informace*. 1. vyd. Ilustrace Siegfried Lokau. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. Zvířata u nás doma. ISBN 80-244-0953-4.

[13] MÜLLER, Oldřich a Alena KRAUSOVÁ. *Terapie ve speciální pedagogice: spolu - bezpečně - spokojeně : rady - výchova - výcvik*. 2., přeprac. vyd. Ilustrace Siegfried Lokau. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7.

[14] NERANDŽIČ, Zoran. *Animoterapie, aneb, Jak nás zvířata léčí: praktický průvodce pro veřejnost, pedagogy i pracovníky zdravotnických zařízení a sociálních ústavů*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2006. Albatros Plus. ISBN 80-000-1809-8.

[15] Ornitoterapie. Ornitoterapie [online]. 2015 [cit. 2015-05-30]. Dostupné z: <http://www.pigeonpet.estranky.cz/clanky/ornitoterapie/>

[16] PETRŮ, Gabriela a Vlasta KARÁSKOVÁ. *Edukační aspekty canisterapie: poradna, souvislosti, informace*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. Albatros Plus. ISBN 978-80-244-1957-2.

[17] SCHRATTER, Dagmar. *Psi*. Čes. vyd. 1. Ilustrace Siegfried Lokau. Praha: Cesty, 2000. Zvířata u nás doma. ISBN 80-718-1390-7.

[18] SKULOVÁ, Hana a Alena KRAUSOVÁ. *Canisterapie z pohledu zdravotnických pracovníků: spolu - bezpečně - spokojeně : rady - výchova - výcvik*. 2., přeprac. vyd. Ilustrace Siegfried Lokau. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4172-7.

[19] Sociologické projekty: Typy výzkumů a výzkumné metody. *Kvalitativní výzkum* [online]. Meph, 2016 [cit. 2016-04-19]. Dostupné z: <http://haltmarova.cz/metody/kvalitativni/>

[20] Význam pojmu canisterapie a jeho vývoj. Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík. 2015, (5). Dostupné také z: <http://www.canisterapie.org/c-33-pojem-a-vyvoj.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Celkový přepis individuálního hloubkového rozhovoru

Příloha č. 2: Celkový přepis expertního rozhovoru s canisterapeutem

Příloha č. 3: Psí desatero

Příloha č. 4: Psí modlitba

Hlubkový individuální rozhovor

Jak se manžel jmenuje?

„Manžel se jmenuje Jiří.“

Kolik má Váš manžel let?

„Jiří bude mít letos šedesát devět let.“

Kde s manželem bydlíte?

„Bydlíme spolu s manželem a s naším psem Bellou v Opavě v rodinném domě.“

Jaká je manželova národnost?

„Česká.“

Rodinný stav:

„Ženatý.“

Zaměstnání:

„Jiří je v důchodu.“

Rodinná anamnéza

Popíšete prosím rodiče popř. sourozence Vašeho manžela?

„Jiřího otec již nežije, byl to inženýr. Jeho maminka také již nežije. Během života však pracovala jako účetní. Jiří má tři další sourozence. První je Roman - Jiřího jednovaječné dvojče. Roman pracuje jako stavbyvedoucí. Jiří má dále dvě sestry. První se jmenuje Markéta, 71, let a pracuje jako finanční ředitelka. Druhá se jmenuje Lucie, 60 let a pracuje jako zdravotní sestra.“

Do jaké sociální vrstvy spadáte?

„Zařadila bych nás do střední třídy.“

Jaké jsou vztahy u vás v rodině?

„Velice dobré. Rodina se vzájemně navštěvuje a podporuje. Canisterapie u nás dokonce probíhá v rámci rodiny.“

Vyskytly se u vás v rodině nějaké závažné nemoci?

„Matka měla Parkinsonovu nemoc. V rodině se nevyskytly žádné další závažné choroby. Vyskytují se pouze onemocnění úměrná věku, jako např. bolest kloubů, kolena apod.“

Zdravotní anamnéza

Jaký byl průběh těhotenství matky Vašeho manžela?

„Těhotenství proběhlo bez problému.“

Jaký byl průběh porodu?

„Bez problému. Jiřího matka dokázala porodit celkem čtyři zdravé děti, dvě z toho jednovaječná dvojčata.“

Jaká byla příčina vzniku problému?

„Mrtvička. Vše začalo operací kolena, během které dostal Jiří mozkovou příhodu. Lékaři však tento stav zanedbali a Jiří byl po operaci umístěn na běžném pokoji, místo na jednotce intenzivní péče. Druhá mrtvička následovala záhy při léčení v lázních. Po téhle mrtvici začaly všechny momentální problémy.“

Kdy problém vznikl?

„První mrtvička se odehrála před 3,5 roky.“

Kdy a jak se projevil?

„Okamžitě, Jiří nebyl schopen pohybu ani verbální komunikace.“

Jaké jsou následky problému?

„Následky jsou takové, že Jiří není schopen chůze, ani žádného dalšího pohybu. Nedokáže již normálně komunikovat, čehož následkem je zhoršený psychický stav a deprese. Pro usnadnění přemísťování se v domě musel nainstalovat výtah, pojezdové rampy a další pomůcky umožňující naplňování jeho každodenních životních potřeb.“

Jaká je léčba?

„Jiřího u nás doma navštěvuje rehabilitační sestra, která mu pomáhá při rozpohybování. Kontakt se psem je použit jako doplňující terapie.“

Jak dlouho trvá léčba?

„Od počátku problému, tudíž již 3,5 roku.“

Jaké jsou pokroky?

„Pokroky jsou zřetelné po delší domácí péči, s čím je samozřejmě spojen i kontakt se psy. Jiří je v nemocnici nešťastný. Doma je naopak obklopen milujícími lidmi, a jde vidět především zlepšení jeho psychického stavu. Pokroky jsou však znatelné i na jeho fyzickém stavu v podobě daleko lepší hybnosti rukou. Přítomnost Vasila, ale i jeho vlastního psa Belly totiž Jiřího nutí, mimo jiné, zvednout ruku a psa pohladit. Pes je pro něj přirozenou motivací k pohybu i k radosti.“

Osobní anamnéza

Jaká je povaha a chování člověka?

„Sám Jiří o sobě tvrdí, že je to člověk klidný. Je to člověk moc hodný, společenský a dobrosrdečný. Jiří, stejně jako jeho dvojče, byl vždy veliký srandista – rád např. nechával lidi v domnění, že mluví s jeho bratrem.“

Jaký má pohled na život?

„Jiří je veliký optimista. Nic nevzdává, stále bojuje a věří ve zlepšení.“

Jaký byl průběh vzdělávání?

„Jiří navštěvoval běžnou ZŠ. Následně vystudoval čtyřleté gymnázium s maturitou. Poté si založil vlastní firmu.“

Jaký je aktuální stav?

„Jiří je aktuálně v důchodu.“

Aktuální stav

Proč jste se rozhodli pro canisterapii?

„Jiřímu to dělá dobře, má se na co těšit. Má možnost pohybu a je to pro něj vítané rozptýlení. Navíc, canisterapeutka je zároveň naše rodina, takže to vždy spojíme s příjemnou návštěvou, sdělíme si zážitky a tak dále. Jiří je rád, když jsou kolem něj lidi, když není sám, a také rád poslouchá povídání ostatních.“

Jak dlouho již canisterapii Váš manžel podstupuje?

„Canisterapii oficiálně podstupuje pravidelně jednou týdně již zhruba půl roku se psem Vasilem. Neoficiálně však už 3,5 roku od vzniku problému, a to se svým psem Bellou, která taktéž vedle Jiřího leží a on ji hladí. Bella je navíc jeho pes, kterého miluje a její přítomnost u něj vzbuzuje jedinečné pocity.“

Jak častý je kontakt se psem?

„Canisterapeutický pes k nám dochází jednou týdně. Naštěstí má Jiří i psa vlastního, který dokonale supluje toho canisterapeutického. Stejně jako on, také leží při Jiřím a je mu oporou.“

Jak probíhá léčba psem?

„Vasil si k Jiřímu lehne, vzájemně se prohřívají. Uvolňují se tak spasmy. Polohy se psem se několikrát za terapii obměňují. Pes leží první u jednoho boku, pak u druhého. Jiří se pokouší

Vasila hladit. Někdy canisterapeutka na úvod dá Jiřímu do ruky piškot a Vasil si ho od něj vezme, čím se navodí prvotní kontakt a důvěra. Někdy zase canisterapeutka položí piškot např. na Jiřího nohu nebo holou ruku a pes na úvod přijde a nohu olízne, co zalechtá, Jiří se zasměje apod.“

V čem Vašemu manželovi pes pomáhá?

„Pes mu pomáhá cítit se lépe především psychicky, co je u něj tak moc důležité. Vždy se už na psa těší a hlavně na fyzický kontakt s ním (pohlazení, společný odpočinek apod.).“

Jaký má Váš manžel vztah ke psovi? / Těší se na psa/na léčbu s ním?

„Svého psa Bellu zbožňuje, vždy měl psy a vždy mít chce. Na Vasila popř. na Dolly se vždy moc těší. Někdy se Jiří na psa ptá i ve dny, kdy canisterapie není v plánu. Jiří se sám vyjádřil, že má Vasila rád, a že se na něj těší.“

Jaké pocity dle Vás se psem prožívá?

„Pozitivní pocity. Radost, pocit společnosti apod.“

Jak léčení se psem ovlivňuje fyzický stav Vašeho manžela?

„Konečně může Jiří alespoň trochu hýbat rukama, a to především díky cvičení se psy. Jak jsem již zmiňovala, Jiří je rád hladí, čím v podstatě přirozeně cvičí pohyb. Psi také Jiřího přirozeně motivují mluvit, co je dokonalým cvičením jeho mimiky i verbální komunikace. Kromě pohlazení se Jiří často snaží psovi říci např. „hodný“ nebo mu něco vykládat.“

Vidíte na svém manželovi pokroky/výsledky?

„Ano, Jiří na začátku nemohl pohnout žádnou částí těla. Dnes již díky canisterapii umí alespoň částečně ovládat horní končetiny. Také se díky tomu umí již částečně obsloužit, co se týká jídla – krmení se. Je to důležitý pokrok v rámci Jiřího pocitu soběstačnosti.“

Měl Váš manžel vždy rád psy?

„Ano, Jiří psy miluje. V naší rodině jsme vždy psy měli. Naše rodina dokonce pomáhá opuštěným psům. Jiří má nejraději jezevčiky, kterým je i jeho aktuální pes Bella.“

Perspektiva

Přemýšlíte v budoucnu o pořízení si vlastního canisterapeutického nebo i „obyčejného“ psa?

„Ne, o tom neuvažujeme, z toho důvodu, že psa již máme, a ten je pro nás úžasný a dostačující i bez zkoušek. Jeden canisterapeutický nás navíc navštěvuje, takže opravdu nemáme potřebu. Rozhodně ani neuvažujeme o tom, že bychom udělali canisterapeutické zkoušky našemu vlastnímu jezevčikovi. Považujeme to za naprosto zbytečné jít vystavit papír o zkouškách, když Bella svou canisterapeutickou úlohu zastává tak dobře i bez nich. Zdá se mi, že Bella je tak chytrá, že dokonce sama od sebe napodobuje chování psa canisterapeutického a zastává stejné polohy u Jiřího, tak jako to vyzorovala u Vasila. O myšlence pořídit si druhého psa neuvažujeme také z důvodu, že Bella je hodně žárlivá a střeží si své teritorium. Je pravděpodobné, že by se s druhým psem nesnesla. Bella přináší radost do života jak Jiřímu tak i mě. Musím uznat, že kdybych Bellu neměla, jistě bych byla daleko línější a neměla bych tolik pohybu – procházky se psem, celkové starání se o něj. Naše Bella nás taktéž miluje. Dokonale vycítí, když se někdo z nás cítí špatně. V tu chvíli hned přijde a psychicky podpoří. Je jednoduše úžasná.“

Z jakého důvodu byste rádi pokračovali v podstupování canisterapie?

„Vasilka, ale i Dolinku jsme si oba oblíbili, jistě by nám chyběli, kdyby k nám přestali chodit. Oba se na ně vždy už těšíme. Dalším důvodem je, že díky nim vidím pozitivní výsledky, Jiřímu to dělá dobře. Není důvod pro ukončení. Doufáme, že canisterapie bude u nás pokračovat tak dlouho, jak jen to půjde.“

Expertní rozhovor s canisterapeutem

Zdravotní anamnéza

Jaký byl stav klienta, když k Vám přišel? (psychický, fyzický)

„Psychická stránka strejdy Jiřího byla krátce po jeho nemoci velice špatná. Měl deprese, známky rezignace a smutku. Před mrtvičkou byl strejda běžně fungující člověk a vše se v jeden okamžik změnilo, co na něm i na okolí samozřejmě zanechalo psychické následky. Fyzický stav se po mrtvičce také zhoršil, a to rapidně, jelikož strejda nebyl schopen se vůbec hýbat a téměř ani mluvit. To jsou asi dva nejvýraznější rysy.“

Osobní anamnéza

Jaká je chování, či povaha člověka?

„Strejda Jiří se chová vždy přátelsky a má vztah ke zvířatům. Je velice společenský a rád komunikuje s lidmi, čehož schopnost je však momentálně snížena.“

Jaký má pohled na život? (optimista, pesimista...)

„Jiří je obrovský optimista. Má optimistický pohled na život, nevzdává to, snaží se a pořád tu s námi chce být.“

Aktuální stav

Jaká byla podle Vás motivace klienta pro canisterapii?

„Jiří je velký milovník psů. Sám má psa. Míval vždy jezevčíky. Kontakt se psem mu dělá dobře. Když se dozvěděl, že já, jakožto jeho neteř, jsem začala dělat canisterapii, hned i s jeho ženou projevíli zájem, abych je navštěvovala. Na terapii se těší. Největší motivací tedy pravděpodobně byla láska ke psům a možnost trávit s nimi ještě více, navíc užitečného času.“

Jak dlouho k Vám již chodí?

„Asi půl roku. Od té doby, co jsem začala canisterapii aktivně provozovat.“

Jak často dochází na sezení/jak dlouho sezení trvá?

„Za strejdou chodíme s Vasilem jednou týdně. Samotná terapie trvá asi tak hodinu. Jelikož jsme rodina, spojujeme to samozřejmě i s návštěvou, a tak terapie trvá někdy i déle. Jelikož má však strejda sám psa Bellu, canisterapie u něj probíhá podstatě každý den!“

Povíte prosím, něco o svém canisterapeutickém psovi? (věk, původ, apod.)

„Vasil má teď asi 4 roky. 3 roky z toho, žil v neuvěřitelných podmínkách, odkud jsme si ho vzali. Celý čas žil přivázaný na krátkém řetězu u jednoho bezdomovce mezi garážemi. Nikdy bohužel nepoznal nic jiného. Z důvodu nulového pohybu měl úplně ochablé svalstvo, takže po tom, co se dostal k nám, nedokázal první dny ujít moc daleko – bylo třeba dělat přestávky. Pravidelnými procházkami se to však brzy zlepšilo. Vasilek se bál úplně všeho a všech. Krčil se, a při podávání jídla se plazil k misce, jelikož nikdy předtím nedostával pravidelnou stravu. Rozhodli jsme se Vasilka socializovat na cvičáku, což, jak se později ukázalo, byl opravdu moc dobrý nápad. Vasilek původně dle cvičitelky vůbec nevěděl, že je taky pes. Viděl ostatní psy běhat a hrát si, a to také chtěl. Jelikož se ale bál a zároveň to chtěl také, nakonec běhal s nimi, avšak s metrovým odstupem. Brzy se však plně socializoval a cvičitelka dokonce Vasilka navrhla jako potenciálně dobrého canisterapeutického psa. Prý měl předpoklady, byl lísavý, hodný k lidem, klidný apod. A tak jsme to zkusili. Zkoušky proběhly bez problému, a teď Vasil chodí za dětmi do různých školek a mnoha dalších zařízení, je úspěšný a užívá si pozornosti. I přes to všechno, co si v minulosti prožil je z něj opravdu kvalitní canisterapeutický pes.“

Jaký má klient vztah ke psovi? Jak se to projevuje?

„Velice kladný. Projevuje se to např. tím, že aktivně vyhledává dotyk a kontakt se psem, pejska hladí, a taky mu vůbec nevádí, když na něm pes leží nebo ho olizuje. Pro Vasilka i pro Dolinku má dokonce vždy v šuplíku připravené pamlsky.“

Jak probíhá terapie? Jaké metody používáte?

„Pes přijde, přivítají se piškotkem, pohlazením a pak si pes ke strýcovi lehne. To přivítání je opravdu důležité, probíhá jak na začátku, tak na konci v podobě fyzického kontaktu se psem. Jako metody používám polohování, kdy pes leží na jedné nebo na druhé straně vedle strýce, po bocích nebo podél nohou. Strýc Vasila hladí, čímž záměrně rozvíjíme jeho jemnou motoriku v prstech a rukou. Dobrou metodou, kterou také používám je občasná obměna psů. Někdy kromě Vasila přivedu i Dolly a každý pes pak např. leží podél jednoho boku. V tomhle ohledu mi přijde dobré, že strejda má i vlastního psa, který je anatomicky úplně odlišný od těch mých. Každý má něco – jeden má dlouhou srst, co je fajn na dotyk, druhý se pak např. vejde na klín strejdy při cestě na vozíku apod. Jedinou nevýhodou jsou občasné rozpory mezi psy, kdy si mají tendenci řešit vlastní konflikty, co je při canisterapii nemožné. Narušuje to klid, který je třeba. Proto ve většině případů raději vodím pouze jednoho psa. Už tak malinko narušuji teritorium domácí Belly, která je při návštěvách mého psa očividně trochu nesvá.“

V jaké fázi terapie klient je?

„Cílem terapie je rozhýbat ruce tak, aby je mohl alespoň částečně ovládat vlastní vůlí a tento stav udržovat nebo zlepšovat. Strejda by tak byl ideálně sám schopen se například najíst, a tím mimo jiné zlepšit svůj pocit soběstačnosti. V době, kdy strejda přišel z nemocnice, byl úplně nepohyblivý. Díky domácí péči a nepochybně i kontaktu se psy, může teď strejda již částečně s rukama hýbat. Strejdu doma také navštěvuje rehabilitační sestra, která mu taktéž pomáhá při rozhýbávání se.“

Jsou viditelné výsledky na klientově fyzickém/psychickém stavu?

„Ano, u jeho vlastního jezevčíka Belly udrží ruce pohyblivé. Co se týká stavu psychického, strejda má během a po canisterapii vyšší tendenci mluvit, a dobře ho to naladí. Rád poslouchá povídání ostatních, i o ostatních psech.“

Byla jste v kontaktu s jiným odborníkem, který potvrdil pozitivní dopad/výsledky canisterapie? (doktor, psycholog...)

„Byli jsme v kontaktu s lékaři i s rehabilitační sestrou, kteří potvrdili viditelné zlepšení pohyblivosti horních končetin. Domácí péče však na strejdu působí lépe než ta nemocniční. Z nemocnice se vždy vrátil v horším stavu, a to fyzickém i psychickém. Výsledky domácí péče spojeny s kontaktem se psy jsou však pro nás viditelné na první pohled a nepotřebujeme to tím pádem ani potvrzovat lékaři.“

Perspektiva

Jak dlouho si myslíte, že je ještě třeba, aby klient docházel na canisterapii?

„Co nejdéle, dělá mu to dobře psychicky. Má depresi a canisterapie mu pomáhá.“

Jaký pokrok ještě u klienta očekáváte? / Jak moc, nebo v čem se jeho stav může ještě díky canisterapii zlepšit?

„Onemocnění má dle lékařů tendenci se zhoršovat, a proto je našim hlavním aktuálním cílem udržet stávající stav.“

Myslíte, že by bylo pro klienta užitečné pořízení si vlastního canisterapeutického psa?

„Strejda ale přeci už jednoho psa má, a ten je pro něj dokonalým canisterapeutickým psem se všemi léčivými účinky. Pes má, jak je známo, vysoký léčivý účinek na celkovou bytost člověka již pouhou svou přítomností. Strejda svého psa miluje, čím mu Bella do života přináší o to více radosti, než jakýkoliv jiný pes.“

PŘÍLOHA Č. 3

Psí desatero

1. Můj život trvá deset až patnáct let. Každé odloučení od tebe mi přináší smutek a žal. Mysli na to, než si mě pořídíš.
2. Dej mi čas, abych pochopil, co ode mě žádáš.
3. Důvěřuj mi, nikdy tě úmyslně nezklamou.
4. Nehněvej se na mě dlouho a za trest mě nikam nezavírej. Ty máš své přátele a zábavu, ale já mám jenom tebe.
5. Povídej si se mnou často. I když některým slovům úplně nerozumím, stačí mi, když slyším tvůj hlas.
6. Uvědom si, že když mě biješ, mohl bych tě hravě kousnout, ale já to neudělám.
7. Až se ti bude zdát, že jsem neposlušný a líný, uvažuj, že mi třeba není dobře, nebo že jsem unavený.
8. Starej se o mě, jsem-li starý. I ty jednou zestárneš a budeš potřebovat něčí pomoc.
9. Buď v mých těžkých chvílích vždycky se mnou. S tebou je pro mě všechno lehčí.
10. Až se můj čas naplní, nenech mě trpět. V případě nutnosti skonči mé trápení včas. Jen tě prosím zůstaň v té chvíli se mnou! [11]

Psí modlitba

„Můj nový pane, svůj příchod k tobě pociťuji jako malou smrt. Vždyť smrt je jen krok do neznáma, proto se jí každý živý tvor tolik bojí. Můj zmatek pramení z toho, že nevím, co mne u tebe čeká. Vyslyš proto, pane, moje prosby, abych se tohoto strachu zbavil a mohl ti dobře sloužit. Především se, můj pane, vyzbroj trpělivostí, protože moje služba ti ze začátku zcela jistě přinese rozčarování. Budeš-li mít pocit, že takto sis mě nepředstavoval, nepropadej trudnomyslnosti. Dobře mne pozoruj a snaž se zjistit moje přednosti a nedostatky. Především znalost mých nedostatků je pro tebe důležitá. Budeš-li je znát, naučíš se čelit nepříjemným situacím. Jsem živý tvor s duší dítěte, umím milovat, nenávidět, žárlit, bát se i podvádět. Umím mít radost z tvé radosti a rmoutit se z tvého smutku. Prosím tě, pane, abys mě za každý dobře provedený úkol pochválil. Nebudeš-li se mnou spokojen, pokárej mě ostrým hlasem, ale nikdy mě nebij! Bití ve mně vyvolává hrůzu. Naučím-li se od tebe očekávat rány, stane se ze mě to, čemu lidé říkají "zkažený pes". Prosím tě, pane, abys o mě všestranně pečoval, pravidelně mě krmil, venčil, česal. Budu-li nemocen nebo zraněn, pečuj o mě s láskou a buď ke mně ohleduplný. Určitě spolu prožijeme mnoho dobrého i zlého. Kvalita mojí služby bude úměrná kvalitě našeho vzájemného vztahu. A ještě jednu prosbu k tobě mám, pane. Pamatuj, že psí život je asi šestkrát kratší než lidský. Až budu stár a nebudu ti moci sloužit, nech mne u sebe na dožití. A jestliže můj skon bude neodvratný, dopřej mi, pane, rychlou a bezbolestnou smrt. Pak se příliš nermut! My psi žijeme krátce, ale o to rychleji se dovedeme množit. Jistě přijde můj nástupce, který ti poslouží stejně dobře jako já.“ [7].

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Šárka Šmídová
Katedra:	KSP
Vedoucí práce:	PhDr. Vojtech Regec, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Canisterapie
Název v angličtině:	Canistherapy
Anotace práce:	<p>Tato bakalářská práce pojednává o možnostech využití canisterapie jak ve speciální pedagogice, tak v běžném životě člověka. V teoretické části jsou zmíněny metody, formy a typy canisterapie. Jsou zde uvedeny možnosti výběru vhodného psa a jeho vliv na zdraví dítěte, dospělého člověka a jedince v období sénia. Následně je práce obohacena o vlastní výzkumné šetření zkoumající vliv canisterapie na vybraného člověka s konkrétním typem tělesného postižení.</p>
Klíčová slova:	canisterapie, zooterapie, pes, člověk v období sénia, tělesné postižení
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor project is discussing the possibilities of using canistherapy either withing the special education or in everyday life. The methods, forms and types of canistherapy are mentioned in the theoretical part of this project. Besides, there are mentioned potentialities how to choose the most suitable dog and its effects on children, adult people and also on pensioners. Consequently, this project is enriched with my own research analyzing the effect which canistherapy has on a selected person suffering from particular type of physical disability.</p>
Klíčová slova v angličtině:	canistherapy, zotherapy, a dog, a pensioner, physical disability

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Celkový přepis individuálního hloubkového rozhovoru Příloha č. 2: Celkový přepis expertního rozhovoru s canisterapeutem Příloha č. 3: Psí desatero Příloha č. 4: Psí modlitba
Rozsah práce:	57 stran
Jazyk práce:	čeština